

ЗАТВЕРДЖУЮ
директор Солонянського РНМК
_____Б.В.Шерстюк

План
проведення секційного засідання районного методичного
об'єднання вчителів початкових класів

Дата проведення: 28 серпня 2015 року

Відповідальний: Гринчук С.О., методист РНМК

Мета:

- проаналізувати роботу РМО вчителів початкових класів за минулий навчальний рік: участь в всеукраїнській, обласних, районних конкурсах; результати написання ДПА учнями 4 класів району; рейтинг вчителів щодо обміну досвідом, публікаціях в фахових виданнях ;
- визначити пріоритетні завдання та затвердити план роботи на наступний навчальний рік;
- надати рекомендації щодо особливостей організації НВП в 4 класах за новим Державним стандартом початкової освіти;
- активізувати роботу вчителів , стимулювати їх потреби у підвищенні рівня знань учнів, зацікавленості до предметів через впровадження продуктивних технологій навчання, участь в конкурсах і т.п.

Порядок проведення засідання

Час	Зміст роботи	Виконавець
Організаційна частина		
10.00-10.10	Реєстрація учасників. Ознайомлення з планом засідання РМО.	Гринчук С.О., методист РНМК
Аналітична частина		
10.10-10.20	Аналіз діяльності РМО вчителів початкових класів в 2014-2015 н.р. Аналіз ДПА у 4 класах. Аналіз малих предметних олімпіад для учнів 3-4 класів. План роботи РМО на 2015-2016 н.р.	Гринчук С.О., методист РНМК
10.20-10.30	Аналіз участі у всеукраїнських, обласних та районних конкурсах учнів та вчителів початкових класів Солонянського району. Публікації. Дописи на сайт.	Гринчук С.О., методист РНМК
10.30-10.35	Нагородження: • за підсумками планів ШМО вчителів початкових класів; • висвітлення новин на районному	Гринчук С.О., методист РНМК

	сайті вчителів початкових класів «Школяр»; • найкращий блог року.	
Методична частина		
10.35-10.55	Організація діяльності РМО вчителів початкових класів в умовах нової обласної проблеми «Освітні стратегії соціалізації особистості громадянського суспільства»	Гринчук С.О., методист РНМК
10.55-11.00	Методичні рекомендації щодо організації НВП в початковій школі в 2015-2016 н.р. (Виступ та презентація)	Кулик Л.В., керівник РМО вчителів початкових класів
11.00-11.10	Методичні рекомендації щодо національно-патріотичного виховання у початковій школі. (Виступ та презентація)	Сіліверстова Л.В., вчитель початкових класів Солонянської СЗШ №1, керівник РМО вчителів 1 класів
11.10-11.20	Методичні рекомендації для проведення Першого уроку в 2015/2016 навчальному році.	Проценко Т.М., вчитель початкових класів Башмачанської СЗШ, керівник РМО вчителів 4 класів
11.20-11.40	Інструкція щодо заповнення Класного журналу в 1-4-х класах загальноосвітніх навчальних закладів. (Виступ та презентація).	Гринчук С.О., методист РНМК
11.40-11.50	Санітарно-гігієнічні вимоги щодо організації НВП в початкових класах.	Гринчук С.О., методист РНМК
Заключна частина		
11.50-12.00	Підведення підсумків Домашнє завдання	Гринчук С.О., методист РНМК

Аналіз діяльності РМО вчителів початкових класів за 2014-2015 н.р.

Гринчук С.О., методист РНМК

В 2014-2015 н.р. РМО вчителів початкових класів продовжувало працювати над проблемним питанням «Супровід процесу реалізації Держстандарту початкової освіти», виходячи з цього пріоритетними завданнями були:

- ◆ методичний супровід реалізації Держстандарту початкової освіти;
- ◆ вивчення і практична реалізація навчальних програм;
- ◆ удосконалення змісту, структури уроків, форм та методів навчання, спрямованих на формування компетентностей учня початкової школи;
- ◆ сприяння впровадженню в практику роботи елементів інтерактивних та комп'ютерних технологій навчання як засобу розвитку творчого мислення;
- ◆ реалізація завдань наступності та перспективності між дошкільною та початковою, а також початковою та середньою ланками освіти;
- ◆ досконало вивчення і впровадження нових критерій оцінювання навчальних досягнень учнів.

На серпневому засіданні вчителів початкових класів **«Пріоритетні завдання початкової ланки освіти на 2014-2015 навчальний рік»** було акцентовано увагу на питанні **"Впровадження галузей Державного стандарту початкової загальної освіти в 3 класі. Формування ключових компетентностей молодших школярів. Професійна компетентність педагогів"**.

Протягом року було проведено 2 **семінари** для вчителів початкових класів в освітніх округах району:

- у Солонянській СЗШ №1 відповідно до плану роботи РНМК відбувся районний семінар вчителів англійської мови та вчителів початкових класів, які викладають англійську мову в початковій школі **«Використання технологій продуктивного навчання на уроках іноземної мови в початкових класах на III етапі впровадження нового Державного стандарту початкової загальної освіти»**;
- на базі Тритузнянського НВК було проведено семінар за темою: **«Новий стандарт освіти. Впровадження інформаційно-комунікативних технологій в навчальний процес загальноосвітньої школи»** для вчителів, які викладають інформатику у 3, 6 класах. Головним завданням даного заходу було: ознайомити учасників семінару з новим Державним стандартом базової і повної загальної середньої освіти, освітньою галуззю «Технології», в якій виокремлено інформаційно-комунікаційний компонент.

інструктивно-методичні наради:

- **«Організація та процедура проведення ДПА у 4-х класах»** для вчителів 4-х класів, Солонянський РНМК.

день відкритих дверей:

- Кафедрою вчителів початкових класів Солонянської СЗШ №1 було організовано та проведено день відкритих дверей їх опорної школи **«Швидка методична допомога»**. В цей день всі бажаючі, які приїхали могли побувати на

уроках, виховних заходах та ознайомитися з інноваційним досвідом педагогічного колективу цієї школи щодо нетрадиційних та креативних підходів по організації навчально-виховного процесу в школі I ступеню.

- **25 березня 2015 року** на базі Комунального закладу «Дніпропетровський обласний інститут післядипломної педагогічної освіти (м. Дніпропетровськ, вул. Свердлова, 70) відбулася **обласна виставка-презентація «Педагогічні здобутки освітян Дніпропетровщини – 2015»**

1. Прийняли участь такі вчителі початкових класів:
2. Проценко Тетяна Миронівна (Башмачанська СЗШ).
3. Чабаненко Ірина Вікторівна (Березнуватівська СЗШ) «Тиждень початкових класів».
4. Ікол Віра Миколаївна (Василівська ЗСШ - інтернат) «Людина подвигу».
5. Місюра Тетяна Петрівна (Військова СЗШ) «Розвиток пам'яті, уваги, мислення для ефективного навчання молодших школярів».
6. Осініна Майя Миколаївна (Військова СЗШ) «Впровадження елементів критичного мислення на уроках читання в початкових класах».
7. Карпенко Лариса Олександрівна (Дзержинівська СЗШ) «Дидактичний матеріал для розвитку навичок читання у початковій школі».
8. Лахай Світлана Вікторівна (Дзержинівська СЗШ) «Дидактична гра, як засіб розвитку логічної пам'яті молодших школярів на уроках української мови».
9. Некрасова Світлана Миколаївна (Дзержинівська СЗШ) «Технологія розвивальних ігор при вивченні словникових слів».
10. Квітка Тетяна Андріївна (Жданівська СЗШ) «Проектна діяльність як основа навчання та розвитку креативності молодшого школяра».
11. Мажура Лариса Миколаївна (Жданівська СЗШ) «Розвиток критичного мислення на уроках в початкових класах».
12. Перетятко Світлана Анатоліївна (Криничанська СЗШ) «Використання продуктивних технологій під час викладання математики у початковій школі».
13. Білоус Любов Григорівна, Земляна Інна Анатоліївна, Неліпа Зінаїда Петрівна (Микільська на Дніпрі СЗШ) «Українські народні ігри».
14. Чеpecь Оксана Володимирівна (Мопрівська СЗШ) «Інтерактивні технології на уроках математики у початковій школі».
15. Гурін Оксана Вікторівна (Новопокровська СЗШ). Презентація з природознавства «Людина на планеті Земля».
16. Залюбовська Тетяна Олексіївна (Новопокровська СЗШ). Проект «Доля моєї родини в долі України».
17. Косенко Олена Іванівна (Новопокровська СЗШ). Презентація «Мовні хвилинки для кожної дитинки».
18. Кучерява Наталя Миколаївна (Новопокровська СЗШ). «Здоров'язбері-гаючий освітній простір».
19. Хрипко Ольга Григорівна (Олександропільський НВК) Методичний посібник «Використання тренінгової технології у системі початкової освіти».
20. Ямчук Наталія Олексіївна (Олександропільський НВК) «Навчання дітей з особливими потребами».

- 21.Миргородська Любов Миколаївна (Солонянська СЗШ №1), заступник директора школи з навчально-виховної роботи «Освітнє середовище в навчально-виховному процесі початкової школи».
- 22.Болдирева Людмила Михайлівна (Солонянська СЗШ №1) «Розвиток творчих здібностей учнів початкових класів на уроках української мови та літературного читання».
- 23.Кривоспицька Любов Степанівна, Стовповська Вікторія Олександрівна (Солонянська СЗШ № 2) Проект «Чотири роки – чотири кроки»
- 24.Карпова Олена Олександрівна (Сурсько-Михайлівська СЗШ) «Впровадження інтерактивних технологій на уроках української мови в початковій школі».
- 25.Полякова Тетяна Вікторівна (Сурсько-Михайлівська СЗШ) З досвіду роботи «Впровадження інтерактивних технологій на уроках читання в початкових класах».
- 26.Акулова Олена Василівна (Аполонівська НСЗШ) «Захопливе навчання для допитливих».
- 27.Лимар Лілія Броніславівна (Аполонівська НСЗШ) «Впровадження інтерактивних технологій на уроках читання в початковій школі».
- 28.Борисова Тетяна Володимирівна (Миропільська НСЗШ) «Екологічне виховання у системі формування креативної особистості».
- 29.Кириченко Ганна Вікторівна (Широчанська НСШ) «Нестандартні дидактичні матеріали з української мови в 1-4-х класах».
- 30.Гаркуша Ольга Миколаївна, Кириченко Ганна Вікторівна, Шилова Тетяна Іллівна, Возна Людмила Михайлівна (Широчанська НСШ) «Здоровим бути здорово!».
- 31.Котенко Алла Анатоліївна Оріхівський ЗК «Школа-сад» «Індивідуалізація та диференціація навчання у сільській малокомплектній школі».

Отже, можна зробити висновки, що з 33 ЗНЗ, в яких є хоча б 4 вчителі початкових класів, прийняли участь всього 19 шкіл, не прийняли участь в даному конкурсі – 14 ЗНЗ:

- Єлізарівська СЗШ;
- Незабудинська СЗШ;
- Письмечівська СЗШ;
- Привільнянська СЗШ;
- Тритузнянський НВК;
- Звонецько-Хутірська СЗШ;
- Калинівська НСЗШ;
- Котлярівська НСЗШ;
- Малозахаринська НСЗШ;
- Малокалінівська НСЗШ;
- Новомар'ївська НСЗШ;
- Павлівська НСЗШ;
- Петриківська НСЗШ;
- Промінська НСЗШ;
- Червономаяцький НВК.

аналіз планів ШМО вчителів початкових класів

В жовтні 2014 року було вивчено та проаналізовано плани ШМО вчителів початкових класів Солонянського району. Хочеться подякувати всім, хто вчасно подав матеріали на погодження. В цьому навчальному році показали свої плани 29 ЗНЗ району, з них 4 школи не подали свої папки взагалі: Військова СШ, Калинівська НСШ та Малозахаринська НСШ.

Хочеться подякувати членам ШМО : Жданівської СЗШ, Криничанської СЗШ, Новопокровської СЗШ, Тритузнянського НВК, Червономаяцького НВК, Широчанської НСШ за творчий підхід та точність в оформленні матеріалів.

Найкращими планами ШМО вчителів початкових класів Солонянського району можна сміло вважати матеріали колективів Олександропільського НВК та Солонянської СЗШ №1.

В цьому ж навчальному році проходив **було організовано та проведено малі предметні олімпіади для учнів 3-4-х класів. Переможцями яких стали:**

Українська мова:

I м. – Габор Кирил (Солонянська СЗШ № 1, учитель Скулінець Г.В.)

II м. – Строменко Валерія (Солонянська СЗШ № 1, учитель Скулінець Г.В.)

III м. – Шеремет Альбіна (Єлизарівська СЗШ, учитель Оголь Г.П.)

Математика:

I м. – Габор Кирил (Солонянська СЗШ № 1, учитель Скулінець Г.В.)

II м. – Власенко Вікторія (Олександропільський НВК, учитель Ямчук Н.О.)

III м. – Строменко Валерія (Солонянська СЗШ № 1, учитель Скулінець Г.В.) та Турчак В'ячеслав (Сурсько-Михайлівська СЗШ, учитель Полякова Т.В.)

Не стало винятком проведення щорічного Міжнародного конкурсу з української мови імені Петра Яцика. Переможцями районного етапу стали:

3 клас:

II м. – Третяк Катерина (Жданівська СЗШ)

Дегтярьова Дарина (Олександропільський НВК)

Миргородська Єлизавета (Солонянська СЗШ №1)

Яременко Лілія (Солонянська СЗШ № 2)

Глотова Анастасія (Сурсько-Михайлівська СЗШ)

Яременко Максим (Широчанська НСШ)

III м.- Івоніна Юлія (Василівська ЗСШ-інтернат)

Перетятко Артем (Криничанська СЗШ)

Богатиренко Анастасія (Солонянська СЗШ №1)

Пікінер Олександр (Солонянська СЗШ №1)

Строменко Андрій (Солонянська СЗШ №1)

4 клас:

I м. – Строменко Валерія (Солонянська СЗШ №1) – учасниця обласного етапу

II м. - Власенко Вікторія (Олександропільський НВК)

Босяк Альбіна (Привільнянська СЗШ)

III м.- Олещенко Олег (Жданівська СЗШ)

утова Діани (Солонянська СЗШ №1)

Борох Марина (Сурсько-Михайлівська СЗШ)

Аналіз результатів ДПА учнів 4 – х класів шкіл Солонянського району за 2014 – 2015 навчальний рік

Відповідно до наказів Міністерства освіти і науки України від 30.12.2014 № 1547 «Про затвердження Положення про державну підсумкову атестацію учнів (вихованців) у системі загальної середньої освіти» зареєстрованого в Міністерстві юстиції України від 14.02.2015 №157/26602, від 20.02.2015 № 192 «Про проведення державної підсумкової атестації учнів (вихованців) у системі загальної середньої освіти у 2014/2015 навчальному році», наказу департаменту освіти і науки Дніпропетровської ОДА від 03.03.2015, та наказу відділу освіти № 68 від 19.03.2014 року «Про проведення державної підсумкової атестації у загальноосвітніх навчальних закладах Солонянського району у 2014/2015 навчальному році, з метою визначення відповідності освітнього рівня учнів 4 – х класів загальноосвітніх шкіл району, було проведено державну підсумкову атестацію з математики та української мови (мова і читання).

Проведення державної підсумкової атестації вимагало попередньої ретельної підготовки, тому Солонянським РНМК була проведена інструктивно-методична нарада для вчителів 4-х класів по організації та проведенню ДПА, надані рекомендації по складанню завдань для ДПА, оволодінню критеріями оцінювання, оформленню звітної документації.

Українська мова

Державна підсумкова атестація з української мови (мова навчання), проводилася з метою перевірки мовленнєвих умінь і навичок правопису учнів, а також їхньої здатності практично застосовувати здобуті мовні знання. Завдання для підсумкових контрольних робіт в деякій мірі розроблялися вчителем початкових класів, погоджувалися педагогічною радою та затверджувалися керівником навчального закладу, але в більшості були використані збірники для державної підсумкової атестації за 2014-2015 роки.

Зміст підсумкової контрольної роботи для атестації з української мови формувався з тексту для диктанту або списування (з пропущеними орфограмами) виявлення правописних умінь і завдань до тексту: творчого на побудову зв'язного висловлювання для перевірки мовленнєвих умінь та завдань для перевірки мовних знань.

Всього учнів – 345
Писали роботу – 337

З них:

Початковий рівень – 3 – 2 %
Середній рівень – 89 – 26 %
Достатній рівень – 136 – 40 %
Високий рівень – 109 – 32 %

Середній якісний показник по району – 76%
Типові помилки:

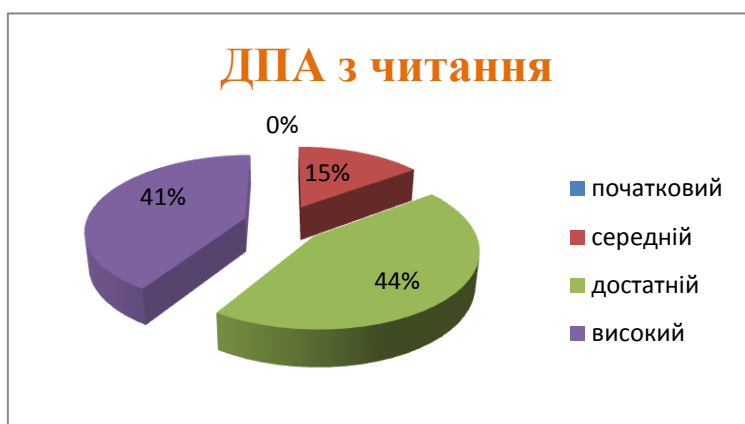
- заміна початкової форми іменників на форму орудного відмінка;
- перестановка, заміна та пропуск букв у словах при списуванні тексту;
- написання «не» з дієсловами;
- пропуск та заміна літер;
- написання глухих і дзвінких приголосних звуків в кінці слова чи складу;
- помилки в структурі речень;
- визначення займенника;
- подвоєння приголосних;
- вживання русизмів.

Результати ДПА з української мови виявили, що потрібно більше уваги приділити завданням творчого характеру, повторенню правил орфографії; розвитку усного й писемного мовлення учнів, поповненню активного словника. Учні не в повній мірі виразили свої думки, не всі правильно побудували речення під час виконання творчого завдання.

У письмових роботах учнів початкових класів трапляються помилки, які стосуються звуко - буквені сторони письма: пропуск і заміна букв, складів. Пропуск букв означає, що учні не виділяють у слові всіх його звукових компонентів. Необхідно поліпшити індивідуальну та групову роботу над звуко - буквеним аналізом друкованих і рукописних слів.

Читання

Підсумкова контрольна робота з читання складалася з тексту для самостійного читання та восьми завдань тестового характеру, а саме: 5 завдань закритого типу з вибором однієї правильної відповіді з трьох запропонованих варіантів (завдання 1–5); 2 завдання відкритого типу (завдання 6, 7): з короткою письмовою відповіддю, на встановлення відповідності, на встановлення правильної послідовності; одне завдання відкритого типу з розгорнутою письмовою відповіддю (завдання 8 – творче).

Всього учнів – 345

Писали роботу – 340

З них:

Початковий рівень	– 0	– 0 %
Середній рівень	– 50	– 15 %
Достатній рівень	– 149	– 44 %
Високий рівень	– 141	– 41 %

Середній якісний показник по району – 87 %

Типові помилки:

- використання виражальних засобів;
- уміння обґрунтувати власну думку з використанням засобів художньої виразності у висловлюванні;
- складання запитань;

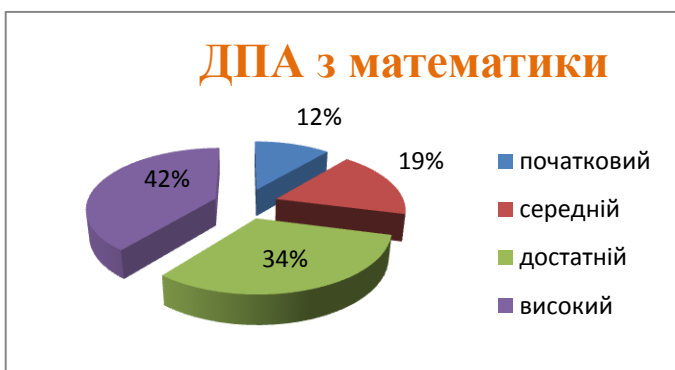
- визначення жанрів твору; вибір прислів'я, що виражає головну думку твору; формулювання власної думки щодо встановлення причини розгортання подій;
- часткова зміна послідовності подій;
- встановлення послідовності пунктів плану до змісту твору;
- неповні відповіді на поставлені запитання.

Результати ДПА виявили, що на уроках читання потрібно більше уваги приділяти розвитку зв'язного мовлення та творчих здібностей учнів. Для покращення орієнтації в тексті ширше використовувати такий вид роботи, як вибіркоче читання.

Переважає більшість школярів опанувала програмовий зміст з читання в основному на достатньому рівні.

Математика

Державна підсумкова атестація з математики дозволяла визначити рівень засвоєння учнями математичних знань, сформованість умінь та навичок, здатність застосовувати вивчений матеріал під час виконання завдань із числами, числовими і буквеними виразами, рівностями, нерівностями, рівняннями, величинами, геометричними фігурами, розв'язувати сюжетні задачі. Кожна робота складалася з восьми завдань: п'яти тестових завдань закритого типу з вибором однієї правильної відповіді з трьох запропонованих варіантів (завдання 1–5); двох завдань відкритого типу з короткою письмовою відповіддю (завдання 6, 7); одного завдання відкритого типу з розгорнутою письмовою відповіддю – розв'язування сюжетної задачі (завдання 8).

Всього учнів – 345

Писали роботу – 341

З них:

Початковий рівень – 13 – 3 %

Середній рівень – 81 – 24 %

Достатній рівень – 118 – 35 %

Високий рівень – 129 – 38 %

Середній якісний показник по району – 75 %

Найбільші труднощі в учнів викликали такі завдання:

- визначення частини числа;
- розв'язування нерівностей;
- знаходження периметра прямокутника;
- задачі на 2 дії;
- визначення розрядних одиниць;
- ділення багатоцифрових чисел на двоцифрові;
- письмове множення багатоцифрових чисел;
- розв'язування рівнянь ускладненого виду;
- знаходження значень виразів на сумісній дії;
- перетворення іменованих чисел;
- вправи з нерівностями;

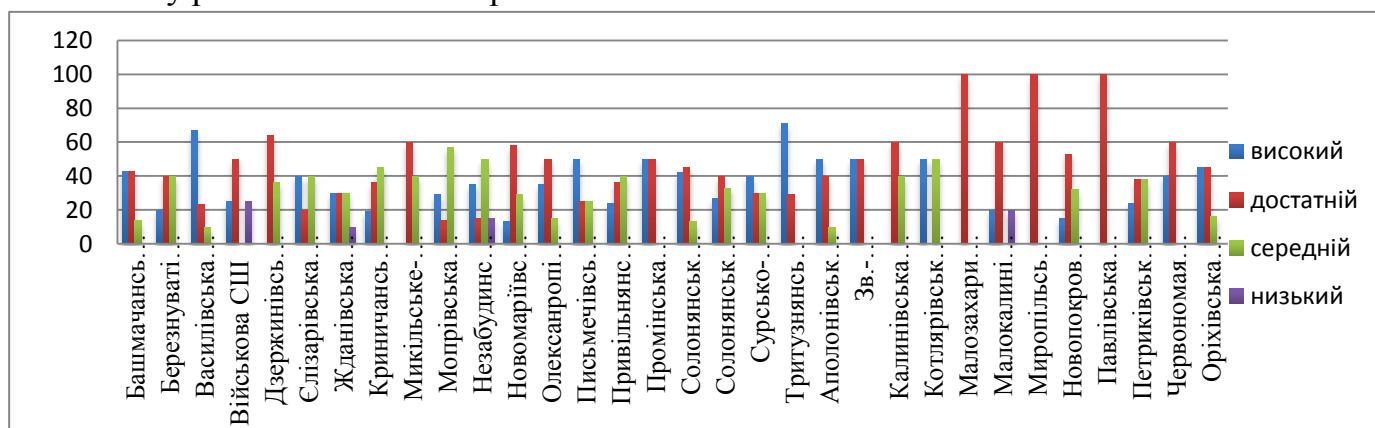
- письмове множення і ділення багатоцифрових чисел;
- побудова відрізка;
- знаходження цілого числа за його частиною;
- задачі на рух;
- задачі на обчислення площі;
- неправильні дії у задачі, що розв'язуються способом відношення;
- пояснення до дій задачі;
- множення трицифрових чисел на двоцифрові.

Результати написання ДПА з української мови у 4 класах ЗНЗ району

Найкращі результати (якісний показник) серед ЗНЗ району (з кількістю учнів до 10 чол.) показав Тритузнянський НВК (7 учнів -100 %, учитель Черевата Л.Д.), Звонецько-Хутірська НСЗШ (2 учнів -100 %, учитель Сміюха Т.В.), Малозахаринська НСЗШ (1 учень – 100%, учитель Громова С.А.), Миропільська НСЗШ (1 учень -100 %, учитель Голенкова М.В.), Промінська НСЗШ (4 учнів – 100%, учитель Пащенко Н.Д.), Червономаяцький НВК (3 учнів – 100%, учитель Сидельнікова О.Ф.).

Найкращі результати (якісний показник) серед ЗНЗ району (з кількістю учнів від 10 і більше) показали: Солонянська СЗШ №1 (47 учнів – 87%, учителі Ніколіна О.М. та Скулінець Г.В.), Башмачанська СЗШ (21 учень – 86%, учитель Гриджук Н.В.) та Олександропільський НВК (12 учнів – 85%, учитель Ямчук Н.О.)

ЗНЗ району, які склали ДПА з української мови лише на середньому або лише на низькому рівні в 2014-2015 н.р. немає.

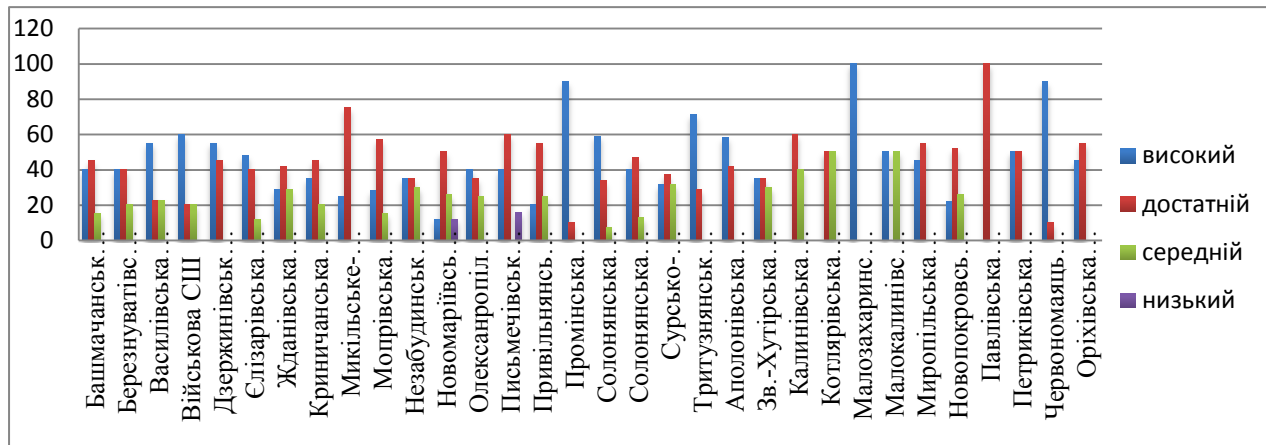
Результати написання ДПА з читання у 4 класах ЗНЗ району

Найкращі результати (якісний показник) серед ЗНЗ району (з кількістю учнів до 10 чол.) показав Тритузнянський НВК (7 учнів -100 % якісний показник, учитель Черевата Л.Д.), Письмечівська НСЗШ (6 учнів -100%, учитель Ісак Т.В.), Малозахаринська НСЗШ (1 учень – 100%, учитель Громова С.А.), Малокалінівська НСЗШ (5 учнів – 100%, учитель Нігоян Г.Г.), Миропільська НСЗШ (1 учень -100 %, учитель Голенкова М.В.), Новомар'ївська НСЗШ (7 учнів - 100 %, учитель Шайда Т.І.), Павлівська НСЗШ (1 учень -100 %, учитель Бігун Л.А.), Петриківська НСЗШ (8 учнів – 100 %, учитель Овдієнко В.М.), Промінська НСЗШ (4 учнів – 100%, учитель Пащенко Н.Д.), Червономаяцький НВК (3 учнів – 100%, учитель Сидельнікова О.Ф.) та Оріхівська ЗОК «Школа-сад» (7 учнів -100 %, учитель Наріжна І.М.).

Найкращі результати (якісний показник) серед ЗНЗ району (з кількістю учнів від 10 і більше) показали: Аполонівська НСЗШ (12 учнів -100 %, учитель Лимар Л.Б.), Солонянська СЗШ №1 (46 учнів – 93%, учителі Ніколіна О.М. та Скулінець Г.В.),

Єлізарівська СЗШ (23 учня – 88 %, учитель Оголь Г.П.), Солонянська СЗШ №2 (31 учень – 87 %, учитель Шевченко Н.В.), Башмачанська СЗШ (22 учня – 85%, учитель Гриджук Н.В.) та Олександропільський НВК (12 учнів – 85%, учитель Ямчук Н.О.).

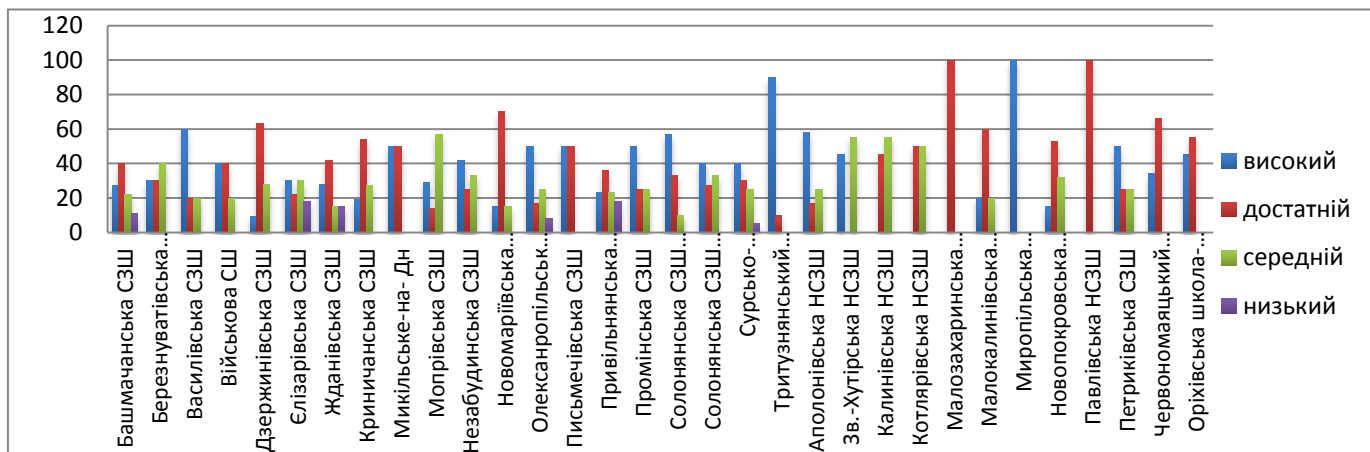
ЗНЗ району, які показали погані результати з ДПА з української мови в 2014-2015 н.р. немає.

Результати написання ДПА з математики у 4 класах ЗНЗ району

Найкращі результати (якісний показник) серед ЗНЗ району (з кількістю учнів до 10 чел.) показав Тригузьянський НВК (7 учнів -100 % якісний показник), Малозахаринська НСЗШ (1 учень – 100%, учитель Громова С.А.), Миропільська НСЗШ (1 учень -100 %, учитель Голенкова М.В.)

Найкращі результати (якісний показник) серед ЗНЗ району (з кількістю учнів від 10 і більше) показали: Солонянська СЗШ №1 (46 учнів – 90%, учителі Ніколіна О.М. та Скулінець Г.В.), Аполонівська НСЗШ (12 учнів – 75%, учитель Лимар Л.Б.), Криничанська СЗШ (11 учнів – 73 % , учитель Гайдар О.Д.

Результати написання ДПА у 4 класах ЗНЗ району

За результатами написання ДПА у 4 класах з 3-ох предметів (українська мова, читання, математика) найвищий якісний показник мають школи:

серед ЗНЗ району (з кількістю учнів до 10 чел.): Тригузьянський НВК (7 учнів - 100 % якісний показник), Малозахаринська НСЗШ (1 учень – 100%, учитель Громова С.А.), Миропільська НСЗШ (1 учень -100 %, учитель Голенкова М.В.), Павлівська НСЗШ (1 учень -100 %, учитель Бігун Л.А.) та Червономаяцький НВК (3 учнів – 100%, учитель Сидельнікова О.Ф.);

серед ЗНЗ району (з кількістю учнів 10 і більше): Солонянська СЗШ №1 (46 учнів – 90%, учителі Ніколіна О.М. та Скулінець Г.В.) та Аполонівська НСЗШ (12 учнів – 88%, учитель Лимар Л.Б.).

Найнижчі результати (якісного показника) з предметів курсу початкової школи в наступних ЗНЗ району:

українська мова: Мопрівська СЗШ (43%), Незабудинська СЗШ (50%) та Котлярівська НСЗШ (50%);

читання: Котлярівська НСЗШ (50%) та Калинівська НСЗШ (60%);

математика: Мопрівська СЗШ (43%), Калинівська НСЗШ (45 %) та Звонецько-Хутірська НСЗШ (45%).

Висновки

Аналіз результатів ДПА дозволяє стверджувати про належний рівень виконання учнями завдань репродуктивного характеру, але разом з тим показує, що в учнів недостатньо сформовані навички та вміння встановлювати причинно – наслідкові зв'язки при розв'язування складних задач. Необхідно більше уваги приділяти формуванню в учнів умінь навчатися і мислити самостійно. Більше необхідно використовувати завдань для розвитку логічного мислення. Важливо також навчати дітей працювати самостійно, без надмірної опіки.

Також аналіз результатів показує, що у навчальних програмах з математики необхідно збільшити матеріал на формування умінь розв'язувати складені задачі, формування міцних обчислювальних навичок, уміння застосовувати ці знання у змінених умовах та різних життєвих ситуаціях, а також використовувати загальнонавчальні уміння на матеріалі різної складності.

Необхідно більше уваги приділяти урізноманітненню і систематизації обчислювальних вправ, особливо з іменованими числами, відпрацьовувати табличні випадки арифметичних дій до рівня міцних навичок.

Аналіз результатів ДПА з української мови свідчить про недостатню роботу по формуванню практичних навичок, зокрема по застосуванню мовних знань та розпізнаванню певного мовного явища. Необхідно також посилити роботу по формуванню орфографічної грамотності учнів. Результати ДПА з читання показали необхідність посилення роботи по формуванню умінь працювати з творами різних жанрів, а також виконувати творчі завдання на основі прочитаного.

Організація діяльності РМО вчителів початкових класів в умовах нової обласної проблеми «Освітні стратегії соціалізації особистості громадянського суспільства»

Гринчук С.О., методист РНМК

(1 слайд)

Демократичні перетворення в Україні обумовили глобальні зміни у філософії освіти, визначенні її мети, завдань, методів діяльності. Сьогодні завдання навчальних закладів – виховання громадянина з високим рівнем громадянської свідомості, патріотизму, активності, поваги до прав і свобод демократичного суспільства.

Сучасна демократія вимагає від людини готовності і здатності до активної участі у справах суспільства і держави на основі глибокого усвідомлення своїх прав і обов'язків, себе як повноправного члена соціальної спільноти, громадянина своєї країни.

Ці пріоритети передбачають орієнтацію на відродження національної гідності, патріотизму й громадянської зрілості особистості, що включає освіченість на рівні кращих світових зразків, гуманізм, духовність, діловитість; активну позицію кожної людини, зокрема, її самореалізацію у матеріальній і духовній сферах суспільного життя, дотримання конституційних норм тощо.

Такі глобальні завдання вирішуються у процесі соціалізації через засвоєння людиною особистісних цінностей, соціальних норм та моделей поведінки.

(2 слайд)

Складовими **процесу соціалізації** є:

1. Підготовка до суспільного життя.
2. Оволодіння загальнолюдською і національною культурою.
3. Соціально-політична адаптація.
4. Соціально-професійна орієнтація.

(3 слайд)

Критерії оцінки соціальних якостей учнів початкових класів:

- товариство — наявність друзів, добровільна участь у колективних заняттях, спортивних іграх, прагнення поділитися своїми радіщами з друзями, безкорислива допомога другу, бажання не підвести свій клас;
- повага до старших — ввічливість, слухняність, надання посильної допомоги вчителям, батькам, дорослим;
- доброта — доброзичливість, турботливе ставлення до молодших, готовність поділитися іграшками, книгами та ін. з товаришами, любов до тварин;
- чесність — щирість, правдивість, звичка не брати без дозволу чужі речі, визнання своїх помилок, виконання обіцянок;
- працелюбність — сумлінне навчання, виконання обов'язків з ведення домашнього господарства; активна участь у колективному обслуговуванні, в суспільно корисній праці, інтерес до занять з праці;
- бережливість — охайний зовнішній вигляд, порядок в особистих речах, дбайливе ставлення до шкільного майна;
- дисциплінованість — старанність, дотримання правил поведінки в школі, на вулиці, вдома, у суспільних місцях, виконання вимог колективу класу;
- допитливість — інтерес до всього нового, невідомого, звернення із запитаннями до оточуючих, любов до читання;

- прагнення бути сильним, спритним — дотримання режиму дня та правил особистої гігієни, щоденне виконання ранкової зарядки, інтерес до занять фізкультурою, активна участь у спортивних змаганнях.

(4 слайд)

Головна мета проекту: визначення освітніх стратегій соціалізації особистості, розробка показників соціального розвитку учнів різних вікових груп, удосконалення системи психолого-педагогічного супроводу як важливого чинника процесу соціалізації.

Основні завдання проекту:

1. Аналіз наукової літератури з проблеми, визначення освітніх стратегій соціалізації особистості у навчально-виховному процесі.
2. Відбір пакету методів та методик діагностики соціального портрету учнів різних вікових груп.
3. Створення «банку інформації» відповідно до теми та завдань дослідження.
4. Запровадження гнучкої системи організації навчального процесу, що відповідає сучасним тенденціям розвитку освітньої галузі та науково обґрунтованим концепціям соціалізації особистості демократичного суспільства.
5. Розробка та впровадження моделей розвивального освітнього середовища, що сприяє процесу соціалізації та формуванню громадської активності учнів.
6. Підготовка педагогів області до запровадження основних ідей проекту через удосконалення системи курсової підготовки та активізацію методичної роботи у регіоні.
7. Розробка рекомендацій, спрямованих на самоосвіту, створення можливостей для особистісного та професійного зростання педагогічних працівників у процесі роботи над проектом.

Рівні участі у проекті:

1. Науково-теоретичний - кафедри ДОШПО, наукові установи України, залучені для консультацій та розробки науково-методичних матеріалів.
2. Науково-методичний - методичні служби всіх рівнів.
3. Експериментальний - навчальні заклади, що проводять науково-експериментальну роботу та апробацію нових навчальних матеріалів та технологій.
4. Загальний - освітні заклади усіх типів та рівнів.

(5 слайд)

Основні пріоритети проекту:

1. Визначення показників, що характеризують соціальний розвиток особистості на різних вікових етапах.
2. Розробка пакету діагностичних матеріалів для дослідження процесу соціалізації учнів.
3. Моніторинг якості навчання та соціальної компетентності школярів.
4. Запровадження педагогічних стратегій соціалізації особистості, визначених у процесі роботи над проектом.
5. Використання інноваційних технологій навчання з метою стимулювання самоосвіти, самовдосконалення та посилення соціальної компетентності учнів.
6. Впровадження інформаційних технологій, активізація дослідницької діяльності школярів.
7. Формування позитивної мотивації навчання та вибору майбутньої професії.

8. Допомога учням в оволодінні стратегією життєвого проектування та самореалізації особистості.
9. Зміцнення фізичного, психічного та психологічного здоров'я молоді, запровадження здоров'язберігаючих технологій освітнього процесу.
10. Підготовка педагогічних кадрів до використання інноваційних освітніх технологій та реалізації завдань проекту.

(6 слайд)

Методи дослідження. Науковий аналіз філософської та психолого-педагогічної літератури, спостереження, анкетування, опитування, тестування, аналіз педагогічного досвіду колективів навчальних закладів та окремих вчителів та вихователів ДНЗ.

Наукова новизна дослідження полягає у розробці моделей соціалізації особистості на рівні регіональної освіти та конкретного навчального закладу, визначенні педагогічних стратегій, що сприяють ефективності процесу соціалізації учнів різних вікових груп, науковому обґрунтуванні шляхів реалізації проблеми, забезпеченні експертизи отриманих результатів.

Практична значимість роботи над проблемою пов'язана з можливістю залучення до дослідницької діяльності широкого кола педагогічних працівників та накопичення досвіду використання ефективних педагогічних стратегій соціалізації учнів.

(7 слайд)

Етапи роботи над проблемою.

Підготовчий. Конкретизація проблеми на рівні регіонів та окремих педагогічних колективів, планування роботи творчих груп, створення «банку інформації» з питань соціалізації, розвитку соціальних компетенцій учнів, визначення основних показників для системного відстеження, діагностика рівня готовності педагогічних колективів до роботи над проблемою, організація роботи психолого-педагогічних семінарів з проблеми соціалізації учнівської молоді. (Додаток № 2)

Організаційно-моделюючий. Наукове обґрунтування стратегій соціалізації учнів різного віку, розробка відповідних проектів на рівні конкретних освітніх установ, координація діяльності методичних служб різних рівнів в забезпеченні умов для підвищення творчої активності педагогічних кадрів.

Практичний. Розробка та апробація системи діяльності навчального закладу, або вчителя, вихователя, спрямованої на розвиток соціальних компетенцій особистості, масове запровадження новітніх педагогічних стратегій та конкретних технологій соціалізації, накопичення досвіду управління інноваційними процесами в освітній діяльності.

Коригуючий. Аналіз та корекція накопиченого педагогічного досвіду, визначення його основних ідей для широкого запровадження, аналіз матеріалів попередніх зрізів діагностики рівня розвитку соціальних компетенцій учнів та їх навчальних досягнень. Вивчення та експертна оцінка накопиченого педагогічного досвіду (при визначенні ефективності досвіду доцільно використовувати науково обґрунтовані критерії: актуальність, оригінальність, новизна, стабільність, збалансованість і комплексність результатів, раціональність витрат часу, зусиль, засобів, відповідність реальним можливостям основної маси вчителів і матеріальної бази).

Підсумковий. Узагальнення перспективного педагогічного досвіду, підведення підсумків роботи педагогічних колективів з проблеми соціалізації учнів, підготовка матеріалів для публікації, науковий аналіз матеріалів моніторингу, підготовка підсумкових наукових конференцій, обмін досвідом між регіонами області.

Очікувані позитивні результати

На рівні регіональної системи освіти: активізація творчої активності педагогічних кадрів, підвищення рівня психолого-педагогічної культури та фахової майстерності педагогів, запровадження педагогічних стратегій та інноваційних навчально-виховних технологій, спрямованих на розвиток соціальної компетентності учасників педагогічного процесу, зростання якості освіти та виховання, вдосконалення системи психолого-педагогічного супроводу розвитку особистості школярів, що забезпечує максимально сприятливі умови для задоволення освітніх потреб, розвитку самосвідомості, самореалізації кожної дитини у творчому середовищі, збільшення кількості випускників, що обрали професію, яка в найбільшій мірі відповідає їхнім здібностям та потребам суспільства, конкретного регіону тощо.

На рівні особистості фахівця. Усвідомлення пріоритетів освіти, спрямованої на комплексне впровадження педагогічних стратегій соціалізації особистості, впровадження інноваційних педагогічних технологій розвитку соціальних компетенцій учнів, зростання прагнення до самовдосконалення, самоосвіти та самореалізації, включення в систему науково-дослідної роботи, накопичення передового педагогічного досвіду, який може бути запровадженим у масову практику.

На рівні особистості учня Активізація механізмів соціалізації та адаптації, формування позитивного образу-Я, залучення до системи діяльності, що стимулює розвиток громадянської активності та зростання рівня життєвої компетентності учнів.

(8 слайд)

Основні напрямки роботи:

- ✚ Створення умов для особистісно орієнтованої системи неперервної освіти, метою якої є надання педагогам широких можливостей для оновлення, поглиблення, удосконалення професійної компетентності;
- ✚ Забезпечення співпраці педагогів і науковців для задоволення потреб у наукових знаннях, дослідницькій діяльності, створення системи науково-методичного супроводу педагогічних інновацій;
- ✚ Системне впровадження в педагогічну практику сучасних інноваційних технологій, які забезпечують компетентнісний підхід до навчально-виховного процесу;
- ✚ Використання хмарних технологій у методичній роботі регіону;
- ✚ Моніторинг та вивчення педагогічного досвіду регіону за напрямками;
- ✚ Створення інформаційних баз для вчителя, керівника;
- ✚ Підтримка молодих вчителів;
- ✚ Створення шкіл педагогічної майстерності;
- ✚ Розвиток мотиваційної сфери до свідомої самостійної діяльності з професійного й особистісного вдосконалення педагогів;
- ✚ Збагачення педагогічних працівників знаннями теоретичних і практичних досягнень, передового досвіду, методичної науки;
- ✚ Посилення національно-патріотичного характеру навчання та виховання шляхом використання у роботі кращих традицій та звичаїв Українського народу

- ✚ Формування і розвиток соціально зрілої, творчої особистості з усвідомленою громадянською позицією, почуттям національної самосвідомості, особистості, підготовленої до професійного самовизначення;
- ✚ Розширення сфери застосування інформаційно-комунікаційних технологій шляхом створення власних електронних підручників, посібників, електронних презентацій, тестів, навчальних відеофільмів, електронних портфоліо тощо;
- ✚ Розвиток педагогічної та професійної майстерності педагогічних працівників, їх загальної культури, створення мотивації і умов для професійного вдосконалення;
- ✚ Інформаційне забезпечення педагогічних працівників з проблем освіти, педагогіки, психології; інформування про досягнення науки і техніки, передового педагогічного досвіду;
- ✚ Організаційно-методична допомога у розвитку педагогічної творчості, експериментально-дослідницькій роботі, впровадженні результатів наукових досліджень, передового досвіду, педагогічних технологій;
- ✚ Здійснення науково-методичного супроводу діяльності освітніх округів;
- ✚ Модернізація традиційних та впровадження інноваційних високоефективних форм та методів роботи;
- ✚ Підвищення рівня методологічної підготовки педагогічних кадрів, сприяння виробленню в учителів умінь і навичок самостійної роботи з метою неперервного підвищення своєї кваліфікації та вдосконалення педагогічної майстерності;
- ✚ Робота з розвитку, пошуку та підтримки творчо обдарованих дітей через впровадження інтерактивних форм роботи;
- ✚ Організація виховного процесу у ЗНЗ району відповідно до програми національно-патріотичного виховання шляхом створення виховних програм, проектів виховання; моніторингу виховного процесу;
- ✚ Удосконалення організаційно-методичного супроводу діяльності з питань виявлення, вивчення, впровадження у практичну діяльність інноваційних технологій, передового педагогічного досвіду;
- ✚ Упровадження різних форм дистанційного навчання учнів та учителів;
- ✚ Надання кваліфікованої методичної допомоги педагогам в опрацюванні сучасних науково-методичних, психолого-педагогічних концепцій, інноваційних технологій, формуванні нового педагогічного мислення;
- ✚ Модернізація змісту методів та форм методичної роботи шляхом упровадження інноваційних педагогічних технологій у роботі з педагогічними кадрами;
- ✚ Впровадження інноваційних технологій освіти дорослих, а також ІТ- технологій у підвищенні кваліфікації педагогічних кадрів у міжкурсовий період;
- ✚ Надання освітніх сервісних послуг (предметно-методичних, консалтингових, моніторингових, маркетингових, експертних).
- ✚ Створення системи інформаційної підтримки, включаючи ресурси Інтернет, забезпечення реклами педагогічних ініціатив, новацій, перспективного досвіду і реальних досягнень педагогів;
- ✚ Удосконалення системи неперервної освіти педагогічних працівників шляхом запровадження різних форм курсової підготовки і організації науково-методичної роботи у міжкурсовий період;
- ✚ Удосконалення системи аналізу, узагальнення та поширення перспективного педагогічного досвіду через застосування інформаційних технологій;

- ✚ Сприяння підвищенню професійного рівня педагогічних і науково-педагогічних працівників академії шляхом самоосвіти, запровадження системи науково-методичних навчань, участі у всеукраїнських та міжнародних конференціях, семінарах, проектах.

Методичні рекомендації щодо організації НВП в початковій школі в 2015-2016 н.р.

*Кулик Л.В., вчитель початкових класів Солонянської СЗШ №1,
керівник РМО вчителів початкових класів*

З метою розвантаження навчальних програм для учнів початкової школи наказами Міністерства освіти і науки України від 22.12.2014 № 1495 «Про затвердження змін до навчальних програм для 4-х класів загальноосвітніх навчальних закладів» та від 29.05.2015 № 584 «Про затвердження змін до навчальних програм для 1-3-х класів загальноосвітніх навчальних закладів» затверджено зміни до таких програм: «Українська мова», «Літературне читання», «Математика», «Природознавство», «Я у світі», «Інформатика», «Українська мова для шкіл з навчанням російською мовою», «Російська мова для шкіл з російською мовою навчання». Рекомендації щодо використання навчальних програм розміщено в пояснювальних записках до них. Зміни, внесені до програм, оприлюднено на сайті МОН: <http://www.mon.gov.ua/activity/education/zagalna-serednya/navchalni-prog...>

У навчальних програмах для 1-4 класів з метою запобігання надмірного контролю уточнено і конкретизовано державні вимоги до рівня загальноосвітньої підготовки учнів. Такі поняття, як «знає», «пояснює», «досліджує» змінено на «має уявлення», «розуміє», «застосовує». На відміну від попередньої редакції програм, у змінених програмах резервні години не передбачено. Завдяки цьому збільшиться кількість годин на вивчення складних тем; вчитель матиме більше можливостей викладати матеріал ритмічно, маючи час на закріплення і повторення учнями засвоєного ними матеріалу.

У 4 класі учні продовжують вивчати природознавство, «Я у світі», інформатику. У навчальній програмі з української мови збільшено тривалість букварного періоду з 76 до 89 годин за рахунок скорочення післябукварного періоду з 29 до 16 годин. Також удосконалено соціокультурну змістову лінію, яка представлена такими розділами: «Сім'я», «Школа», «Громадські місця», «Рідний край», «Батьківщина». Розвантаження змісту навчального матеріалу відбулось за рахунок видалення таких складних для засвоєння молодшими школярами тем, як «Складне речення», «Відміни іменників», «Дієвідміни дієслів».

У програмі з української мови для загальноосвітніх навчальних закладів з навчанням російською мовою для 4 класу видалено тему «Складне речення». В оновленій програмі також видалено вимоги щодо формування умінь відмінювати іменники чи прикметники, визначати відмінок, особу в окремо взятих словах. Натомість сформульовано вимоги щодо вміння правильно вживати закінчення того чи іншого відмінка, особи, під час побудови словосполучень, речень тощо. Отже, вчитися правильно вживати відмінкові форми учні мають на підставі спостережень за відмінностями у закінченнях того чи іншого відмінка під час побудови словосполучень, речень, створення текстів.

Навчальною програмою з російської мови для загальноосвітніх навчальних закладів з навчанням українською мовою у 4 класі передбачає удосконалення навичок діалогічного та монологічного висловлювання.

У програмі з російської мови для загальноосвітніх навчальних закладів з російською мовою навчання також змінено соціокультурну змістову лінію.

З метою набуття комунікативного досвіду школярам на матеріалі лінгвістичних понять або життєвих реалій пропонується розв'язання типових для дітей цього віку життєвих мовленнєвих ситуацій на групову та парну взаємодію (дати відповідь на запитання або пропозицію, перепитати й повторно пояснити без роздратування, довести без категоричності, з повагою до іншої позиції, дібрати власні аргументи). Урізноманітнюється й узагальнений зміст діалогів: запитання – уточнювальне запитання – уточнення запитання – відповідь; пропозиція – уточнювальне запитання – відповідь – відмова – аргументація власної позиції – відповідь.

Зміст навчального матеріалу розвантажено за рахунок вилучення окремих тем, що виявились складними для засвоєння молодшими школярами (наприклад, «Складне речення»).

У пояснювальній записці до програми з літературного читання уточнено, що перелік творів, визначених змістовою лінією «Коло читання» щодо кожного класу, є рекомендованим.

До програми для 4 класу внесено зміни щодо кількості творів, які учні повинні знати напам'ять: віршів – 8, уривків прозових творів – 2.

У контексті курсу літературного читання для загальноосвітніх навчальних закладів з навчанням мовами національних меншин для 4 класу особлива увага належить звернути на змістову лінію «Формування і розвиток навички читання» щодо змісту та особливостей роботи над формуванням навички читання вголос, яка охоплює техніку (спосіб читання, правильність чіткості, виразності, темп) та смислову сторону – розуміння прочитаного.

Для формування навички читання мовчки та розуміння прочитаного у програмі пропонується виконувати спеціальні завдання.

Програма з літературного читання для загальноосвітніх навчальних закладів з навчанням російською мовою для 4 класу не зазнала змін. Підходи до роботи з учнями та формування компетентностей ті ж самі, що й у попередньому навчальному році.

У програмі з математики перерозподілено теми між класами, уніфіковано термінологію, якою мають послуговуватися вчителі задля наближення навчального матеріалу до вікових особливостей молодших школярів (наприклад, поняття «множина» замінено до більш доступне: «група предметів»; «корінь рівняння» – на «розв'язок рівняння»; змінено назви деяких законів дій («розподільний закон» на «множення суми на число»; вилучено поняття «математична модель» і т.і.); узгоджено зміст і назви розділів (наприклад, у розділі «Аналіз і систематизація вивченого» не передбачається вивчення нового матеріалу).

Також частково змінено структуру і зміст навчальної програми з природознавства для 1-3 класів. Суттєво змінено і систематизовано програму для 4 класу. Розділи структуровано за принципами концентричності та змістового узагальнення. Змінено окремі форми організації навчально-пізнавальної діяльності школярів (наприклад, дослідницький практикум на навчальний проект; змістове наповнення Тем 5 «Запитання до природи» інтегровано в інші теми).

До програми «Я у світі» для 4 класу додано тему «Співробітництво країн у питаннях збереження природи, ведення господарства, культурного обміну». Під час вивчення цієї теми, слід звернути увагу учнів на глобальну екологічну кризу та співробітництво країн у напрямі її подолання, на проблему зменшення природних

ресурсів та необхідність заощадливого ставлення до використання їх, зокрема кожним учнем у побуті. Водночас у межах цієї теми учитель зосереджує увагу школярів на важливості толерантного ставлення до людей інших національностей, віросповідання та ін.

При плануванні роботи з інформатики у 4 класі вчителю необхідно звернути увагу не тільки на зміст навчального матеріалу, який було розвантажено, а й на державні вимоги до рівня загальноосвітньої підготовки учнів, які уточнено з метою запобігання надмірного контролю.

Звертаємо увагу на те що, тема «Графічний редактор» є повторенням і закріпленням аналогічної теми, що вивчалася в 2-му класі, тому доцільно вивчати цю тему в 4-му класі на основі іншого графічного редактора.

Під час вивчення теми «Безпека дітей в Інтернеті» необхідно передбачити детальне ознайомлення учнів із правилами безпечної роботи в Інтернеті в процесі пошуку інформації, а також під час різноманітних Інтернет-спілкувань. Під час вивчення цієї теми доцільно проводити обговорення ситуацій, що можуть виникнути під час роботи в Інтернеті, використовувати різноманітні рольові ігри та ін. Водночас у програмі передбачено ознайомлення учнів з Інтернет-ресурсами, які вони можуть використати в своїй навчальній діяльності у процесі вивчення різних предметів, під час проведення міні-досліджень тощо.

Тема «Висловлювання. Алгоритми з розгалуженням і повторенням» продовжує алгоритмічну лінію курсу. У процесі вивчення цієї теми потрібно періодично звертатися до життєвого досвіду учнів, добирати разом з ними і аналізувати алгоритми, які вони використовувалися під час вивчення інших предметів, у їхній повсякденній діяльності, у діяльності їхніх батьків, друзів, знайомих тощо.

До програми з основ здоров'я для 4 класу зміни не вносились. Під час вивчення цього предмета особливу увагу рекомендуємо звернути на такі теми, як «Організація самонавчання і взаємонавчання», «Вплив телебачення, комп'ютерів і мобільних пристроїв на здоров'я», «Безпека у громадських місцях», «Вихід із непередбачуваних ситуацій поза межами домівки, школи», «Вибір і досягнення мети», «Заохочення однолітків до здорового способу життя». Актуальними нині є питання попередження тероризму, правила евакуації з громадських приміщень. Тож з урахуванням ситуації у конкретному регіоні програма може бути доповнена такими темами, як «Безпека в зоні воєнного конфлікту», «Евакуація із зони конфлікту» тощо.

До програм з трудового навчання, музичного мистецтва, образотворчого мистецтва та фізичного виховання також зміни не вносились.

Для задоволення фізіологічних потреб учнів під час проведення уроків рекомендуємо використовувати на уроках фізкультурні хвилини, пересаджувати дітей, об'єднуючи їх у групи, пропонувати активні види діяльності тощо.

Методичні рекомендації щодо національно-патріотичного виховання у початковій школі

*Сіліверстова Л.В., вчитель початкових класів Солонянської СЗШ №1,
керівник РМО вчителів 1 класів*

Ураховуючи нові суспільно-політичні реалії в Україні після Революції гідності, обставини, пов'язані з російською агресією, усе більшої актуальності набуває виховання в молодого покоління почуття патріотизму, відданості загальнодержавній справі зміцнення країни, активної громадянської позиції тощо.

Важливо, щоб кожен навчальний заклад став для дитини осередком становлення громадянина-патріота України, готового брати на себе відповідальність, самовіддано розбудовувати країну як суверенну, незалежну, демократичну, правову, соціальну державу, забезпечувати її національну безпеку, сприяти єдності української політичної нації та встановленню громадянського миру й злагоди в суспільстві.

Важливим чинником національно-патріотичного виховання є феномен Майдану – промовистого свідчення жертвовності заради безумовного дотримання прав людини та поваги до людської гідності, відстоювання загальнонаціональних інтересів відмовою учасників від особистого заради досягнення спільної мети; багатомовністю, полірелігійністю. Зміст виховних заходів має позиціонувати Майдан як форму небаченого дотепер у світовій історії мирного колективного протесту українців у відповідь на порушення базових прав людини і громадянина з боку недемократичного політичного режиму в країні.

Актуальним є організація збирання та поширення інформації про героїчні вчинки українських військовослужбовців, бійців добровольчих батальйонів у ході російсько-української війни, волонтерів та інших громадян, які зробили значний внесок у зміцнення обороноздатності України.

Героїчні й водночас драматичні й навіть трагічні події останнього часу спонукають до оновлення експозицій шкільних музеїв, заповідників та кімнат бойової слави, зокрема щодо інформації про учасників АТО та волонтерів з даної території; необхідно взяти шефство над родинами учасників АТО, які цього потребують. В цілому важливим є формування засобами змісту навчальних предметів якостей особистості, що характеризуються ціннісним ставленням до суспільства, держави, самої себе та інших, природи, праці, мистецтва.

З огляду на це рекомендуємо:

По-перше, виокремити як один з найголовніших напрямів виховної роботи, національно-патріотичне виховання – справу, що за своїм значенням є стратегічним завданням. Не менш важливим є повсякденне виховання поваги до Конституції держави, законодавства, державних символів - Герба, Прапора, Гімну.

По-друге, необхідно виховувати в учнівської молоді національну самосвідомість, налаштованість на осмислення моральних та культурних цінностей, історії, систему вчинків, які мотивуються любов'ю, вірою, волею, усвідомленням відповідальності.

По-третє, системно здійснювати виховання в учнів громадянської позиції; вивчення та популяризацію історії українського козацтва, збереження і пропаганду історико-культурної спадщини українського народу; поліпшення військово-патріотичного виховання молоді, формування готовності до захисту Вітчизни.

По-четверте, важливим аспектом формування національно самосвідомої особистості є виховання поваги та любові до державної мови. Володіння українською мовою та послуговування нею повинно стати пріоритетними у виховній роботі з дітьми. Мовне середовище повинно впливати на формування учня-громадянина, патріота України.

По-п'яте, формувати моральні якості особистості, культуру поведінки, виховувати бережливе ставлення до природи, розвивати мотивацію до праці.

Для реалізації цих глобальних завдань необхідна системна робота, яка передбачає забезпечення гармонійного співвідношення різних напрямів, засобів, методів виховання дітей у процесі навчання і позакласної діяльності.

У навчально-виховний процес мають впроваджуватися форми і методи виховної роботи, що лежать в основі козацької педагогіки.

Завдяки результатам педагогічних досліджень достеменно встановлено, що 40 відсотків від загального обсягу виховних впливів на особистість дитини здійснює освітнє середовище, в якому вона перебуває. Ця цифра в кожному конкретному випадку шкільної практики варіюється відповідно до особливостей області, школи, класу, його мікрогруп та індивідуальних особливостей самих дітей. Але слід визнати, що поміж інших джерел впливу на становлення й розвиток дитини (сім'я, однолітки, позашкільні освітні заклади та ін.) школа посідає домінуючі позиції, тож і відповідальності на неї покладається більше, і можливостей перед нею відкривається більше.

З метою створення умов для реалізації кожної особистості та підтримки творчого, інтелектуального, духовного потенціалу нашої нації необхідно модернізувати систему викладання української мови, а саме:

- у навчально-виховній діяльності неухильно дотримуватися єдиного мовного режиму;
- формувати інформаційно й емоційно самобутній україномовний простір, який забезпечуватиме прилучення школярів до величезного мовного дивосвіту, до глобальних знань про рідну мову, її закони, систему її виражально-зображальних засобів;
- виховувати відповідальне ставлення до рідної мови, свідомого нею користування;
- сприяти вияву українського менталітету, способу самоусвідомлення і самоідентифікації, сприйняттю української мови як коду праісторичної пам'яті;
- плекати розвиток духовної, емоційно-естетичної, інтелектуальної сфери саме на основі української мови;
- через мовне посередництво долучати школярів до національної історії, до різних масивів національної культури, до глибинної сутності народного життя;
- здійснювати розвиток мовлення не тільки на уроках української мови і літератури, а й під час вивчення всіх інших предметів.

Також навчальні заклади мають проводити інформаційно-просвітницьку роботу з батьками, спрямовану на формування толерантності, поваги до культури, історії, мови, звичаїв та традицій як українців так і представників різних національностей за участю психологів, істориків, працівників кримінальної міліції.

Водночас необхідно активізувати співпрацю педагогічних колективів з органами учнівського та батьківського самоврядування щодо формування у дітей та молоді духовності, моральної культури, толерантної поведінки, уміння жити в громадянському суспільстві.

У контексті зазначеного вище, надаємо методичні рекомендації щодо національно-патріотичного виховання у загальноосвітніх навчальних закладах.

Початкова школа

Національно-патріотичне виховання учнів початкових класів здійснюється у процесі навчально-пізнавальної діяльності як провідної шляхом внесення ціннісних складових у зміст навчальних предметів, відведення належного місця "спільно-взаємодіючій діяльності" як на уроках, так і в позаурочний час; гуманізації взаємин у системах "учитель-учень", "учень-учень"; використання вчителем демократичного стилю спілкування з учнями; створення умов для творчої самореалізації кожної особистості.

У молодшому шкільному віці важливо формувати здатність дитини пізнавати себе як члена сім'ї, родини, дитячого угруповання; як учня, жителя міста чи села; виховувати у неї любов до рідного дому, краю, вулиці, своєї країни, її природи, рідного слова, побуту, традицій.

У початкових класах соціальна і громадянська компетентності як ключові є міждисциплінарними та інтегруються через усі освітні галузі і спрямовуються на соціалізацію особистості, набуття громадянських якостей, дотримання соціальних норм і правил.

Патріотичне виховання молодших школярів на уроках української мови здійснюється через реалізацію соціокультурної змістової лінії. Зокрема, під час вивчення розділу «Мова і мовлення» необхідно звертати увагу учнів на багатство і милозвучність української мови, захоплювати дітей її красою, пробуджувати любов до рідного слова, прагнення вивчати українську мову. У 3-4 класах слід пояснювати значення української мови для становлення незалежної самостійної держави України, роль української мови як державної.

Формуючи культуру спілкування, доцільно збагачувати мовлення молодших школярів українськими формами звертання та формулами мовленнєвого етикету, пробуджувати інтерес до походження цих формул, показувати їх зв'язок із національними традиціями і звичаями українців.

У процесі опрацювання правила вживання великої літери у власних назвах варто зосередити увагу учнів на застосуванні цього правила під час запису назви нашої Батьківщини, її столиці, рідного міста чи села, річок, морів, гір та інших географічних назв України. При цьому цінним для патріотичного виховання буде опрацювання текстів про походження цих назв, про красу і неповторність визначних місць України, про історичне минуле нашої країни та її відомих людей (письменників, художників, історичних постатей, спортсменів, акторів, артистів тощо).

Чільне місце на уроках української мови повинно займати використання малих фольклорних форм – загадок, лічилок, мирилок, приказок і прислів'їв, народних прикмет, уривків з казок, дитячих пісень, колискових, щедрівок, колядок, веснянок, закличок тощо. Реалізуючи їх виховний потенціал, варто пояснювати дітям, що багатство і розмаїття народної творчості свідчить про мудрість і талановитість українського народу, а знання і трепетне ставлення до них стане запорукою збереження цього багатства для майбутніх поколінь.

Текстоцентричний принцип навчання української мови створює можливості для використання різноманітних текстів виховного і повчального змісту. Через тексти (аналіз їх змісту) доцільно виховувати в молодших школярів любов до рідного краю і

свої Батьківщини, повагу до національних традицій і символів українського народу, повагу до людей інших національностей, їхніх звичаїв і традицій, почуття гордості за відомих людей України, турботливе ставлення до цінностей і надбань нашої країни.

З огляду на зазначене, невід'ємними складниками уроків української мови та літературного читання мають бути виховні бесіди, пізнавальна інформація про Україну, її людей і події, пов'язані з ними, складання усних і письмових текстів на патріотичні теми, підготовка і презентація посильних проектів патріотичного змісту (наприклад, написання творів про земляків, які прославили рідний край, листів підтримки своїм ровесникам, що перебувають в зоні АТО, вітальних листівок захисникам Вітчизни) тощо.

Тому, головною метою національно-патріотичного виховання у початкових класах є вироблення у молодших школярів умінь і навичок вільного користування з комунікативною метою усно й письмово українською мовою.

Велику виховну роль відіграє український фольклор, зокрема дитячий, а також твори художньої літератури для дітей молодшого шкільного віку.

Доцільним є проведення тематичних уроків з української мови: «Свято рідної мови», «Шевченківське слово» та ін.

На уроках математики національно-патріотичне виховання відбувається опосередковано, через умову математичної задачі.

На уроках російської мови необхідно посилити українознавчу складову через перекладені твори українських письменників та поетів на російську мову.

Навчальний предмет «Я у світі» спрямовано на соціалізацію особистості молодшого школяра, його патріотичне і громадянське виховання.

Найважливішим виховним спрямуванням змісту названого предмета є формування в учнів найбільш значущих для українського народу цінностей: патріотизм, соціальна справедливість, первинність духовного щодо матеріального, гуманізм, працелюбство, взаємоповага; виховання в дитини свого власного «Я», віри у свої сили, талант, здібності; виховання творчої, соціально активної особистості, здатної бережливо ставитися до природи, світу, речей, самої себе, інших людей, розуміти значення життя як найвищої цінності.

Україна, її державотворчі цінності, вироблення громадянських почуттів, поведінкових еталонів – ці елементи змісту є першорядними, що задають мету реалізації програми.

Видатні постаті, успішні люди, патріотично спрямовані, що уміють переборювати життєві труднощі і йдуть до власної мети, стають зразком для вироблення в учнів власних життєвих стратегій.

Зміст програми предмета відображає такі види знань, результатом опрацювання яких є набуття громадянських цінностей:

- про навколишній світ у взаємозв'язку компонентів «Я – людина», «Людина серед людей», «Людина в суспільстві», «Людина і світ»;
- про способи пізнавальної та практичної діяльності, встановлення необхідності знати державну мову, шанувати символи держави; засвоєння моделей поведінки, які відповідають законодавству України, враховують інтереси і потреби громадян, передбачають повагу і взаєморозуміння між людьми;

- оцінні знання про норми ставлення до явищ життя (учень розпізнає вчинки за критерієм патріотичних вимірів; аргументує переваги громадянських вчинків, наприклад, участь у волонтерських заходах тощо).

На уроках «Природознавства» виховні цілі пов'язані з ознайомленням з традиціями шанобливого ставлення українського народу до природи, любов до рідного краю, Батьківщини.

На уроках «Трудового навчання» діти знайомляться з традиційними народними ремеслами в Україні, вчать виготовляти сюжетні витинанки різних регіонів України, оздоблювати вироби технікою вишивки.

На уроках «Музичного мистецтва» учні мають можливість відчувати красу українського народного музичного мистецтва, досягнути інтонаційні особливості музики українського народу, відчувати національну своєрідність, спільне і відмінне в музиці різних народів.

Головним завданням курсу «Образотворче мистецтво» є формування у молодших школярів культури почуттів, основ національної та громадянської свідомості.

Пропонуємо проводити конкурси дитячої зображувальної творчості «Слава українським військовим», «У світі немає кращої країни, ніж Україна» та ін.

Для ефективного формування національного виховання учнів початкових класів є: сприйняття учнями знань про українську культуру; застосування вчителем на уроках природознавства та у позаурочний час емоційно-естетичного фону; створення ситуацій емоційного переживання учнями педагогічних установок на оволодіння національними цінностями, усвідомлення знань про національну українську культуру, орієнтація дитини на позитивні результати діяльності щодо засвоєння певних національних цінностей у родині та в школі.

Пропонується практикувати проведення виховних годин у формі: зустрічей з волонтерами, учасниками бойових дій, майстер-класів за участю дітей та батьків з виготовлення сувенірів для бійців Української армії.

Доцільно впровадити виховні проекти: «Рідний край, де ми, живемо, Україною зовемо», «Я і моя родина», «Моя маленька батьківщина». Проводити тематичні виховні години, бесіди за темами: «Славетні українці», «Козацькому роду немає переводу» і ін. Проводити конкурси малюнків, оберегів, організувати написання листів та малюнків воїнам АТО.

Акцент у виховній роботі перенести на засвоєння учнями народних традицій, сутності українських обрядів, народних свят, легенд, переказів, звичаїв та ін.

Оскільки у молодшому віці у дітей домінує образне мислення, то найбільш характерними є такі форми діяльності: ситуаційно-рольова гра, сюжетно-рольова гра, гра-драматизація, інсценування, гра-бесіда, гра-мандрівка, екскурсія, ігрова вправа, колективне творче панно, бесіда, тематичний зошит, ранок, свято, усний журнал, групова справа, оформлення альбому, уявна подорож, конкурси, ігри, школа ввічливості, демонстрація, розповідь, моделювання, вікторина, екскурсія, виставка малюнків, операція-рейд, виставка-ярмарок, переключка повідомлень, добродійна акція, хвилини з мистецтвом, година спостереження, година милування, спортивні змагання, козацькі забави, театральна вистава, ляльковий театр, ведення літопису класного колективу, веселі старту, естафети, догляд за рослинами і тваринами.

Методичні рекомендації щодо проведення Першого уроку в 2015-2016 навчальному році

*Завдяки історичній пам'яті людина
стає особистістю, народ – нацією,
країна – державою.
М. Грушевський*

У духовному і політичному житті кожного народу є події й роки, які назавжди входять в його історію, свідомість, визначають характер буття, місце і роль у світових цивілізаційних процесах. В історії України чимало подій, що перед усім світом продемонстрували прагнення українського народу до вільного, щасливого, заможного життя. Як свідчить історія, із тисяч народів і народностей світу лише 200 виросли в нації – створили свої держави й домоглися визнання світової спільноти, серед них – Україна.

Українська держава зможе розвиватися далі лише за умови, що вона буде знати своє минуле і при цьому пам'ятати, що саме історична свідомість є вищою духовною цінністю будь-якої нації. Події останніх років, коли Україна ціною життя Героїв Небесної Сотні, зусиллями українських військових, добровольців, волонтерів відстоює свободу і територіальну цілісність, дають підстави стверджувати, що переважна більшість громадян України, серед яких є і діти, і молодь, виявили високу патріотичну свідомість та міцну громадянську позицію. Тому одним із найважливіших завдань педагогів є продовження роботи з формування у дітей та молоді громадянських якостей, розуміння приналежності до Українського народу.

Особливого значення в системі патріотичного виховання учнів у навчальних закладах області приділяється проведенню Першого уроку, який за змістом та формами роботи є уроком громадянського становлення особистості. Перший урок у 2015/2016 навчальному році рекомендуємо провести на тему «Ми – нація єдина!». Метою Першого уроку є формування в учнів розуміння цілісності й соборності України, усвідомлення особистої відповідальності за долю держави, українського народу та процеси становлення України як єдиної політичної нації.

Лейтмотивом Першого уроку має стати ідея розвитку української державності як консолідуючого чинника розвитку українського суспільства та єдності української політичної нації. При цьому важливо розуміти, що об'єднання різних етносів і регіонів України є визначальним для національного відродження, розбудови й удосконалення суверенної, правової держави і громадянського суспільства. Лише завдяки почуттям національної єдності, злагоди, миролюбності можна зміцнити Україну. Під час уроку мають бути реалізовані такі завдання:

- ознайомлення учнів з основними історичними подіями становлення державності України;
- виховання поваги до державних символів, шанобливого ставлення до традицій українців та представників інших національностей, які населяють країну;
- сприяння усвідомленню школярами спільних цінностей української нації : державного суверенітету, незалежності, територіальної цілісності й демократичних засад державного устрою;
- формування правової культури, правосвідомості учнів, їх поваги до Конституції України, Законів України, усвідомлення своїх прав, свобод та обов'язків;

- формування готовності служити Батьківщині своєю працею та стати на захист державних інтересів країни;
- виховання людяності, гідності, справедливості, толерантності, відповідальності – основних моральних цінностей, що визначають ставлення до людей і сприяють єдності країни, стабільності, миру і злагоді в Україні;
- мотивування учнів до усвідомленої поведінки на основі розуміння та прийняття ними морально-правових регуляторів життя суспільства і держави;
- формування негативного ставлення до проявів дискримінації, жорстокості та насильства, засудження військової агресії;
- формування мовленнєвої культури;
- спонукання зростаючої особистості до активної протидії українофобству, аморальності, сепаратизму, шовінізму, фашизму.

Під час підготовки до проведення Першого уроку рекомендуємо опрацювати нормативно-правове і методичне забезпечення національно-патріотичного виховання дітей та учнівської молоді, що визначає основні акценти й змістову лінію уроку. Окрім того, на етапі підготовки до уроку педагогу варто ознайомитися з науковою, науково-популярною, художньою літературою національно-патріотичного спрямування, яку видано впродовж 2013-2015 рр.

Це сприятиме усвідомленому розумінню суспільно-політичних змін у країні та забезпечить поглиблене опрацювання термінів «патріотизм», «нація». Реалізації вищезазначених завдань уроку сприятиме створена вчителем урочиста атмосфера, емоційне піднесення, що налаштовує та спонукає учнів до вивчення історії України, рідного краю, усвідомлення школярами спільних цінностей української нації, викликає бажання дізнатися більше про життя і творчість видатних українців.

Для ефективного проведення Першого уроку важливим є не лише знання педагога та вміння врахування ним вікових й психологічних особливостей дітей, а й особистий приклад, його погляди та практичні дії, відвертість, емоційність, оптимізм та активна патріотична позиція вчителя. Доцільними будуть наявність елементів державної символіки в одязі вчителя та учнів, використання жовто-блакитних кольорів, національного вбрання, що підкреслить єдність української нації. Форми і методи проведення Першого уроку можуть бути різноманітними і мають стати творчим доробком кожного педагога. Глибоке та усвідомлене сприйняття теми забезпечить відповідне оформлення класної кімнати (залу). Зокрема, рекомендуємо використовувати: зображення державної символіки України – Прапор, Герб, Гімн; географічні карти України, Кіровоградської області; ілюстрації краєвидів України та рідного краю; елементи народної символіки, вишитий рушник; портрети видатних українців та відомих людей рідного краю; тексти художніх творів патріотичного спрямування; світлини пам'ятних місць рідного краю; афоризми про патріотизм, боротьбу за свободу тощо.

Моделюючи структуру та зміст Першого уроку в початковій школі, необхідно спиратись на здобутий особистістю морально-духовний фундамент у дошкільному віці та в процесі родинного виховання.

Основний зміст Першого уроку для молодших школярів доцільно спрямувати на соціалізацію особистості, набуття нею громадянських якостей, дотримання соціальних норм і правил. При цьому важливо формувати здатність дитини пізнавати себе як члена сім'ї, родини; дитячої спільноти; як учня; жителя міста чи села;

виховувати в неї любов до рідного дому, краю, вулиці, своєї країни, її природи, рідного слова, побуту, традицій.

У ході проведення уроку для цієї вікової групи радимо використовувати художні твори для читання та драматизації, різноманітні тексти виховного і повчального змісту. Їх аналіз та обговорення сприяє вихованню в молодших школярів любові до рідного краю і своєї Батьківщини, поваги до національних традицій і символів українського народу, формуванню почуття гордості за відомих людей України, турботливого ставлення до цінностей і надбань нашої країни.

Як правило, такі тексти готуються вчителем заздалегідь та сприяють поглибленню знань дітей, зокрема: про походження назви столиці нашої країни, рідного міста чи села, річки та інших географічних назв України; про красу і неповторність визначних місць України, про історичне минуле нашої країни та її відомих людей (письменників, художників, історичних постатей, спортсменів, акторів, артистів тощо).

Орієнтовні зразки текстів для читання в початковій школі, що допоможуть дітям дізнатися більше про символи рідної Батьківщини, розміщено у додатку 5.

Складовою Першого уроку для учнів молодшого шкільного віку може стати підготовка і презентація проєктів патріотичного змісту, як наприклад: написання творів про земляків, які прославили рідний край, листів підтримки своїм ровесникам, котрі перебувають в зоні АТО, вітальних листівок захисникам Вітчизни тощо.

Для учнів 1-4-х класів рекомендуємо використати серію творчих завдань.

1. Складіть казку про свій рід (родину, сім'ю).
2. Складіть казку про Україну (або свій рідний край).
3. Зберіть поштові марки на тему: визначні (історичні) місця та видатні люди України, Кіровоградщини; пам'ятники України.
4. Малювання на тему: «Малюнок сім'ї» або «Дім. Дерево. Людина», «Ти у мене єдина, Україно», «Ми всі єдина сім'я» (про традиції різних народів), «Як тебе не любити, мій рідний краю!», «Які ми, українці?» (які риси характеру притаманні нам).
5. Конкурс малюнків на кращу шкільну символіку.
6. Міні твори на тему: «Моя Україна», «З історії мого рідного краю», «Мій рід (родовід)», «Козацькому роду нема переводу», «Найвідоміші українці», «Я і моя улюблена казка», «Моє рідне місто (село)», «Я і моя улюблена народна пісня», «Я горджусь тобою, Україно!», «Я і культура мого народу», «Україна через 20 років».
7. Виборювання дітьми почесного права сфотографуватися біля державного прапора України, який знаходиться у школі (для кращих знавців рідної мови, переможців конкурсів, змагань, фестивалів).
8. Вікторина «Люби, вивчай свій рідний край» (за Т. Ситник):
 - Як називається наша Батьківщина?
 - Які символи нашої держави ти знаєш?
 - Що являє собою герб України?
 - Які кольори на прапорі України?
 - Чому Черкащину називають шевченківським краєм?
 - Як називається урочиста пісня, що є символом держави?
 - На якій вулиці знаходиться твоя школа?
 - Яка річка протікає через твоє місто (село)?

- Які села та міста Кіровоградщини ти знаєш?

Доцільними будуть запропоновані дітям проблемні питання, що спонукають їх до діалогу, висловлювання власної позиції та ставлення до відповідних учинків. Так, наприклад, мотивувати дітей до вдумливого аналізу своєї поведінки та готовності бути гідним громадянином України можна через низку запитань:

- Чи згодні ви з висловом: «Без верби й калини нема України»? Чому так говорять?

- Як ви розумієте прислів'я: «За рідний край і життя віддай»? Чому?

- Чи задумувався ти над тим, що людина, зриваючи гарну квітку, робить біднішим свій рідний край?

Під час проведення Першого уроку учитель може запропонувати тестові методики та завдання, результати яких використати для подальшого проектування (корегування) виховного процесу, а саме: формування патріотичних почуттів, соціальної та громадянської компетентностей особистості.

З метою виявлення знань змісту понять «родина», «рідня», «рід», «родовід» у дітей 2-3-х класів рекомендуємо використати тестові завдання (за В. Семенко).

1. Родина – це...

а) мама, тато, діти, бабусі, дідусі, усі родичі;

б) члени сім'ї, які живуть разом;

в) рідна земля.

2. Рідня – це...

а) усі родичі, які є в людини;

б) тільки ті родичі, які живуть в одному помешканні;

в) сім'я.

3. Рід – це...

а) усі давні і теперішні родичі;

б) усі давні родичі;

в) усі теперішні родичі.

4. Родовід – це...

а) імена родичів, які ми знаємо;

б) імена всіх родичів: давніх і теперішніх.

5. Запишіть імена і по батькові членів вашої родини.

Для учнів 2-4-х класів пропонуємо такі тестові завдання (за В. Тетьюркіною):

1. Віднови прислів'я та поясни його зміст.

Батьківщина, без, людина, що, соловей, пісні, без.

2. Продовж речення.

Моя Батьківщина – _____

Бути справжнім українцем – значить, _____

Патріотом називають людину, яка _____

Громадянин України – це той, хто _____

Я хотів би бачити свою Батьківщину _____

День незалежності України _____

Найбільші міста України _____

Найбільші ріки України _____

Найбільші озера України _____

Що ти можеш зробити для того, щоб зберегти багатство і красу нашої Вітчизни?

Якими народними промислами займалися Українці у давнину? _____

З метою виявлення рівня розуміння цінності Батьківщини молодшими школярами рекомендуємо використати експериментальні методики «Розуміння гуманістичних цінностей» (для учнів 3-4 класів), де учням необхідно віднайти правильний варіант серед запропонованих відповідей, який найбільше підходить до поданого поняття та правильно розкриває його сутність, наприклад:

1. Любити Батьківщину – це...

а) знати й шанувати історію, мову, культуру свого народу;

б) брати участь у добрих справах;

в) знати Гімн, Герб, Прапор України.

2. Патріот – це той, хто...

а) любить свою Батьківщину, свій народ;

б) любить те місце, де народився;

в) любить свій рідний край.

Використання методики незакінчених речень допоможе у вихованні патріотичних почуттів, правової культури, основних моральних цінностей – людяності, гідності, справедливості, толерантності, відповідальності.

Пропонуємо орієнтовні приклади незакінчених речень:

1. Для мене Батьківщина – це...

2. Моя Батьківщина – це...

3. У ставленні до батьків я маю...

4. У ставленні до Батьківщини я маю...

5. Я маю право...

6. Моїми обов'язками є...

7. Громадянин України – це той, хто...

8. Бути патріотом означає...

9. Я люблю свою рідну землю, тому що...

10. Любити свій рідний край означає...

11. Я можу зробити для моєї Батьківщини...

12. Я покладаю надію на Батьківщину...

Під час проведення Першого уроку для учнів основної та старшої школи важливо донести ідею української державності як консолідуючого чинника розвитку суспільства й нації в цілому.

Моделюючи зміст уроку для цієї вікової групи, необхідно приділити увагу питанням відновлення історичної пам'яті, ознайомивши учнів з тривалими державницькими традиціями України через висвітлення історії Київської Русі, Великого князівства Литовського, Війська Запорозького, Гетьманщини, Української Народної Республіки, Гетьманату Павла Скоропадського, Західноукраїнської Народної Республіки, Карпатської України та інших українських визвольних проєктів. На особливу увагу заслуговує формування української політичної культури в часи Речі Посполитої та Австро - Угорщини, нове осмислення ролі Кримського Ханату як держави кримськотатарського народу.

Висвітлюючи сторінки історії, варто звернути увагу учнів, що українці – козацька нація. А Запорозька Січ була і залишається нині синонімом свободи, незалежності, людської й національної гідності.

З метою поглиблення знань учнів з історико-культурної спадщини країни, її політичного та соціального розвитку радимо використовувати, на вибір вчителя, віртуальні екскурсії музеями України, зокрема:

- ✓ Національний музей історії України (3D-тур).
- ✓ http://www.nmiu.com.ua/3D/hmuseum_1.swf
- ✓ Кіровоградський обласний краєзнавчий музей.
- ✓ http://www.kokm.kr.ua/images/3D/kraeznavchuy_museum.html
- ✓ Олександрійський музей миру.
- ✓ http://uk.wikipedia.org/wiki/Олександрійський_музей_миру
- ✓ Музей Писанкового Розпису.
- ✓ <http://hutsul.museum/pysanka/exposition/virtual/>
- ✓ Музей національної архітектури та побуту «Пирогово».
- ✓ http://museum-pyrogovo-kyiv.virtual.ua/?page=3D_tour
- ✓ Коломийський музей народного мистецтва Гуцульщини та Покуття.
- ✓ <http://hutsul.museum/exposition/virtual/>
- ✓ Історико-археологічний музей «Прадавня Аратта – Україна» в с. Трипілля.
- ✓ <http://incognita.day.kiev.ua/museums/trypillia>
- ✓ Віртуальна екскурсія Музеєм археології в Батурині.
- ✓ <http://incognita.day.kiev.ua/museums/baturyn/>
- ✓ Віртуальна екскурсія Національним військово-історичним музеєм України.
- ✓ <http://incognita.day.kiev.ua/museums/military/>
- ✓ Музей історії запорозького козацтва.
- ✓ <http://www.ostrov-hortica.org.ua/>
- ✓ Музей гетьманства.
- ✓ <http://incognita.day.kiev.ua/museums/hetmanstva/museum.swf>
- ✓ Музей М.С. Грушевського.
- ✓ <http://museum3dtours.com/php/point.php?parent=point&idm=7&l=ua>
- ✓ Віртуальна екскурсія Острозьким замком.
- ✓ <http://incognita.day.kiev.ua/museums/ostrohcastle/>
- ✓ Віртуальна екскурсія заповідником «Поле Полтавської битви».
- ✓ <http://incognita.day.kiev.ua/museums/poltbattle/>
- ✓ Віртуальна екскурсія літературно-меморіальним музеєм Григорія Сковороди.
- ✓ <http://incognita.day.kiev.ua/museums/skovorodynivka/>
- ✓ Віртуальна екскурсія Цитаделлю Батуринської фортеці.
- ✓ <http://incognita.day.kiev.ua/museums/tsytadel/>

Особливого значення набуває ознайомлення учнів з історією героїчної боротьби українського народу за державну незалежність протягом свого історичного шляху, зокрема у XX-XXI століттях це ОУН, УПА, дисидентський рух, студентська Революція на граніті, Помаранчева революція, Революція Гідності, бойові дії на Сході України [1, С. 3].

У ході проведення Першого уроку доцільно приділити увагу революційним змінам, що відбулись у листопаді 2013 р. - березні 2014 р., та продемонстрували готовність молодого покоління відстоювати національні цінності, українську державність, орієнтацію на фундаментальні орієнтири світової цивілізації.

Події, які переживає народ України упродовж 2013-2015 рр., ще раз засвідчили, що проголошена у 1991 р. державна незалежність потребує постійного захисту, глибокого розуміння та оцінки того, що відбувається навколо нас. Тому на урок рекомендуємо запросити учасників бойових дій на Сході країни, представників волонтерських організацій, учасників Революції Гідності, членів сімей Героїв Небесної Сотні та полеглих бійців АТО.

Темами для обговорення мають бути мужність українських військових та добровольців, їх вірність Присязі українському народові, готовність віддати життя за мир і спокій в Україні, а також героїзм простих українців, які виявили свою громадянську позицію.

Логічним продовженням теми відстоювання прав людини, єдності народу України, цілісності її території, мужності і героїзму в ім'я свободи і незалежності буде демонстрація та обговорення документально - публіцистичних фільмів та тематичних відеороликів, присвячених Революції Гідності, Героям Небесної Сотні, бойовим діям на Сході країни (додаток 3).

На етапі підготовки до Першого уроку важливо організувати відвідування військовослужбовців, які отримали поранення внаслідок виконання бойових завдань та проходять реабілітацію, спонукати учнів до написання листів до вояків у рамках Всеукраїнської акції «Лист пораненому». Особливої уваги заслуговує волонтерська діяльність, активними учасниками якої є педагоги, учні, батьки. Це сприяє встановленню соціальних зв'язків, опануванню дітьми нових навичок, формуванню у них відповідальної патріотичної поведінки.

Під час Першого уроку рекомендуємо організувати зустрічі з волонтерами, які з перших днів антитерористичної операції допомагають забезпечувати війська захисним спорядженням, ліками, продовольством та, не зважаючи на ризик, вивозять із захоплених міст і сіл мирних громадян. З цією метою радимо скористатися інформацією про волонтерів та громадські організації м. Кіровограда та області, які надають допомогу учасникам АТО, що розміщена у додатку 4.

Звернення до подій минулого та сьогодення буде доцільним завдяки використанню літературної спадщини українських письменників: Т. Шевченка, Лесі Українки, В. Барки, У. Самчука, Т. Осьмачки, В. Сосюри, О. Гончара, О. Довженка, П. Загребельного, В. Симоненка, Л. Костенко, В. Стуса та інших письменників. Глибокий аналіз подій, учинків героїв їх творів сприятиме формуванню важливого розуміння того, що упродовж історії людства українці, як і інші народи, безпосередньо брали участь у виробленні системи загальнолюдських цінностей, збагачували світову мистецьку скарбницю. Таке розуміння історичного процесу гартуватиме гордість за свій народ, а отже, формуватиме патріотичну особистість.

Щоб художні твори, які вчитель використовує для проведення Першого уроку, забезпечили формування в учнів морально-етичних цінностей, усвідомлення себе як частини великого етносу з величною історією, необхідно моделювати ситуації, які сприятимуть розумінню учнями суспільно-політичних явищ, змальованих автором у творі, проводити аналогії із сучасністю; через мистецтво слова виховувати любов до Батьківщини й рідної мови, її історії та культури, пробуджувати національну свідомість.

Ефективність проведення Першого уроку значною мірою залежить від вибору форм та методів його організації. Пріоритетна роль має належати активним методам,

що ґрунтуються на демократичному стилі взаємодії, спрямовані на самостійний пошук істини, сприяють формуванню критичного мислення, ініціативи й творчості, відкритості, толерантного ставлення до відмінностей між людьми. Тому радимо використовувати: соціально –проектну діяльність, метод відкритої трибуни, демократичний діалог, диспут, дебати, брейн-ринг, уроки пам'яті, уроки мужності, акції та флешмоби патріотичного спрямування.

Ураховуючи гнучку структурну організацію Першого уроку, де учні є активними учасниками урочистого заходу, у процесі підготовки до його проведення рекомендуємо використати елементи інновацій:

- ✚ презентація українського дитячого художнього фільму «Іван Сила» (за книгою Олександра Гавроша «Неймовірні пригоди Івана Сили, найдужчої людини світу»);
- ✚ майстер-клас із виготовлення арт-листівки для українського воїна;
- ✚ інтерактивна розмова про волонтерство «Відкриті серця України»;
- ✚ презентація проектів «Вся Україна читає дітям» та «Простір української дитячої книги»;
- ✚ колективна гра зі створення панно «Україна – моя країна!»;
- ✚ музейне заняття «Родинна пам'ять – створи музей своєї родини»;
- ✚ майстер-клас «Прикрасимо наше місто (село)»;
- ✚ фото-проект «Світ у дитячих долонях»;
- ✚ авторський стріт-арт на асфальті крейдою (малюнок і назва);
- ✚ гра-репортаж «Видатні імена сучасності»;
- ✚ звіт-мандрівка «Сюжетні замальовки рідного краю».

На Перший урок можна запросити гостей – представників органів виконавчої влади, місцевого самоврядування, батьківської громади, діячів культури і науки, активістів громадських організацій та волонтерського руху, учасників історичних подій, відомих земляків, знавців і шанувальників історії рідного краю. Живе спілкування з гостями, зокрема з людьми, які є гордістю України, нашої області, міста, має велике виховне значення. У ході підготовки до Першого уроку рекомендуємо використовувати розробки уроків та позакласних заходів педагогів області, що спрямовані на формування у школярів української громадянської ідентичності шляхом вивчення історії держави, її національних і культурних традицій, поваги до Законів України, усвідомлення морально-правових норм та загальнолюдських цінностей суспільства. Зазначені матеріали розміщено на веб-сайті науково-методичної лабораторії виховної роботи і формування культури здоров'я КЗ «КОІППО імені Василя Сухомлинського» (<http://koippo414.at.ua>).

Список використаних джерел

1. Концепція національно-патріотичного виховання дітей та молоді, затверджена наказом Міністерства освіти і науки України від 16.06.2015 р. № 641.
2. Методичні рекомендації щодо національно-патріотичного виховання у загальноосвітніх навчальних закладах, затверджені наказом Міністерства освіти і науки України від 16.06.2015 р. № 641.
3. Україна – єдина країна. Розробки уроків і позакласних заходів для проведення Першого уроку у 2014/2015 навчальному році: [методичний посібник] / укладачі: Ю.В. Міцай, С.М. Пляка, О.П. Третяк, О.В. Ревнивцева. – Кіровоград: ФО-П Александрова М.В., 2014. – 172 с.

Інструкція
щодо заповнення Класного журналу для 1-4-х класів
загальноосвітніх навчальних закладів
ЗАГАЛЬНІ ВИМОГИ

Гринчук С.О. методист РНМК

1. Цією Інструкцією визначаються вимоги до заповнення Класного журналу для 1-4-х класів загальноосвітніх навчальних закладів (далі – журнал), форма якого наведена в додатку до цієї Інструкції.

2. У всіх загальноосвітніх навчальних закладах незалежно від форм власності ведеться журнал.

3. Усі записи в журналі ведуться державною мовою. Допускається запис тем уроків (екскурсій, проектів тощо) і частково домашнього завдання (назва тексту тощо) на правій сторінці журналу мовою навчального предмета (іноземною, національної меншини).

4. Записи на всіх сторінках журналу (у тому числі тих, що заповнюють вчителі, які викладають окремі предмети) упродовж навчального року ведуться пастою (чорнилом) одного кольору.

5. Усі записи ведуться чітко і розбірливо. Виправлення з використанням гумки чи коректора не допускаються. Помилковий запис акуратно закреслюється (однією прямою лінією, якщо це слово, і похилою з правого верхнього кута до нижнього лівого у клітинці з балами) і поряд (у цій же клітинці або рядку) пишеться правильний. Виправлення бала, відмітки про успішність, назви теми засвідчується підписом керівника загальноосвітнього навчального закладу і скріплюється печаткою загальноосвітнього навчального закладу (за наявності) внизу сторінки журналу.

6. Усі записи в журналі, необхідні на початок навчального року, здійснюються класним керівником упродовж 5 робочих днів після одержання журналу.

7. Позначення класу на титульній сторінці журналу здійснюється арабськими цифрами. Для позначення паралельних класів використовують прописні літери українського алфавіту (без лапок). Букви можна обирати не обов'язково за алфавітом (наприклад, 1-А, 1-Б або 1-М (музичний) тощо).

8. Запис переліку навчальних предметів інваріантної та варіативної складових відповідно до робочого навчального плану здійснюється на третій сторінці журналу. Назви освітніх галузей не зазначаються.

9. Якщо для вивчення окремих навчальних предметів клас ділиться на групи, то для кожної з них у журналі відводять окремі сторінки.

10. Облік годин на вивчення навчальних предметів інваріантної складової робочого навчального плану здійснюють на окремих сторінках журналу, відведених для цього предмета.

У разі якщо загальна кількість годин з навчального предмета складається з годин інваріантної та варіативної складових, усі записи в журналі ведуться на сторінках, відведених для цього предмета.

Облік вивчення предметів варіативної складової (курсів за вибором) здійснюють на окремих сторінках журналу.

Облік годин індивідуальних та групових занять здійснюють на окремих сторінках журналу, де записують прізвища й імена всіх учнів класу, присутність їх на

занятті позначається знаком «+». Назва навчального предмета, з якого було проведено заняття, вказується у графі «Завдання додому».

11. У розділі I «Облік відвідування (пропуск занять)» класний керівник щодня відмічає кількість уроків (годин), пропущених кожним учнем (ученицею). Запис робиться у вигляді дробу, чисельник якого вказує на причину відсутності («хв.» – через хворобу, «пп» – поважні причини – за письмовою заявою батьків або осіб, які їх замінюють, «бп» – без поважних причин), а знаменник – кількість пропущених уроків (годин) («хв/5», «пп/4», «бп/5»).

Якщо учень (учениця) певний час перебував (перебувала) у санаторно-курортному закладі, то навпроти його (її) прізвища зазначається «Санаторій. Наказ від ____ № ____». Водночас в розділі II «Облік навчальних досягнень учнів» навпроти його (її) прізвища на цей період зазначається «Санаторій». При цьому запис не має виходити за межі клітинок із датами, що відповідають цьому терміну.

Наприкінці кожного семестру та навчального року обчислюється і записується загальна кількість пропущених кожним учнем (ученицею) уроків (годин) – усього, через хворобу, через поважні причини і без поважних причин.

Відсутність учнів, які навчаються за індивідуальною формою навчання, протягом усього навчального року або на певний період (наприклад, на час медичного лікування) у журналі не фіксується. Навпроти прізвища цього учня (учениці) запис робиться один раз «Інд. форма навчання. Наказ від ____ № ____». При цьому запис не має виходити за межі клітинок із датами, що відповідають терміну індивідуальної форми навчання.

12. У розділі II «Облік навчальних досягнень учнів» класний керівник записує прізвища та імена учнів в алфавітному порядку без скорочень (у разі збігу прізвища та імені додається запис по батькові), назви навчальних предметів, прізвища, імена та по батькові вчителів, які їх викладають, і систематично протягом року вносить до цього розділу відповідні записи, пов'язані з прибуттям або вибуттям учнів.

Прізвища та імена учнів, які навчаються за індивідуальною формою навчання (крім учнів, для яких індивідуальне навчання організовано з причини кількості учнів менше 5-ти осіб), записують в журналі відповідно до наказу по загальноосвітньому навчальному закладу (на сторінках усіх розділів журналу) з поміткою «Індивідуальне навчання». Облік виконання програм індивідуального навчання для цих учнів ведеться в окремому журналі.

Прізвища та імена учнів, які прибувають у клас посеред навчального року, записують наприкінці списку. Така їх позиція у списку залишається до завершення ведення сторінки. На наступних сторінках усі прізвища записують в алфавітному порядку.

Якщо учні вибувають із класу протягом навчального року, то навпроти їхніх прізвищ на сторінках з усіх предметів робиться запис: «Вибув/вибула». На наступних сторінках журналу прізвище цього учня (учениці) не записується.

13. На лівій сторінці розгорнутого журналу в розділі II «Облік навчальних досягнень учнів» учитель веде щоденний облік навчальних досягнень (із предметів, оцінювання яких здійснюється у балах) та відвідування учнями занять із навчального предмета, який він викладає. Відсутність учня (учениці) на уроці зазначається у журналі під відповідною датою буквою «н».

У графі «Місяць і число» у день проведення уроку (екскурсії, передбаченої календарно-тематичним плануванням із певного предмета, контрольної роботи, практикуму, досліду тощо) проставляється дата проведення. Дата записується дробом, чисельник якого є числом, а знаменник – порядковим номером місяця у році. Наприклад, 04/09. Заздалегідь дати не записуються.

14. Оцінювання навчальних досягнень учнів здійснюється вербально:

у 1-му класі – з усіх навчальних предметів;

у 2-му класі – протягом I семестру за рішенням педагогічної ради;

у 2-4-му класах – із предметів інваріантної складової: «Інформатика», «Музичне мистецтво», «Образотворче мистецтво», інтегрованого курсу «Мистецтво», «Основи здоров'я», «Фізична культура»;

у 1-4-му класах – з усіх предметів варіативної складової.

Наприкінці семестрів та навчального року з навчальних предметів, з яких оцінювання навчальних досягнень учнів здійснюється вербально, у журналі у графах «I семестр», «II семестр», «Рік» записується «Зар.» (зараховано). Окремі види перевірок у разі вербального оцінювання (за ведення зошита, діалог, диктант тощо) у журналі словом «Зар.» не фіксують.

У випадках, коли учні звільнені за станом здоров'я від занять із фізичної культури, наприкінці семестрів та навчального року робиться запис «Зв.» (звільнений (а)).

У разі неатестації учня (учениці) через пропуски половини або більшості уроків із навчальних предметів, які оцінюються вербально, робиться запис «Не зар.» (не зараховано). З навчального предмета (предметів), з якого учень (учениця) не атестований, готується завдання на літні канікули за індивідуальною програмою, виконання якої перевіряється перед початком нового навчального року. За результатами перевірки, орієнтовно до 05 вересня включно, у журналі робиться повторний запис про рішення педагогічної ради.

15. Навчальна діяльність учнів під час екскурсій, не передбачених навчальними програмами з певних предметів, та тих, які проводяться наприкінці навчального року (що записуються в журналі у розділі III «Облік проведення навчальних екскурсій»), не оцінюється і балами в журналі не фіксується.

16. Оцінювання навчальних досягнень учнів здійснюється за 12-бальною шкалою і фіксується у журналі у 2-4-му класах із таких навчальних предметів інваріантної складової: «Українська мова», мова і читання національної меншини (де зазначається відповідна мова), «Літературне читання», «Іноземна мова», «Математика», «Природознавство», «Я у світі», «Трудове навчання».

17. Учитель фіксує у журналі результати оцінювання усних робіт (опитувань) у день, коли відбувалось оцінювання, письмових робіт – з метою надання часу для їх перевірки – у день, коли проводиться наступний з цього предмета урок, але під датою, коли виконувалась робота.

18. У журналі балами фіксуються такі види контролю: у 2-4-му класах – поточний, періодичний, а також виводяться тематичні, семестрові, річні бали; у 4-му класі – результати державної підсумкової атестації з предметів, із яких проводилась атестація.

У разі неатестації учня (учениці) за тему, семестр, рік робиться відповідний запис «н/а» (неатестований / неатестована). Неатестація учня (учениці) за тему не

впливає на семестровий та річний бал, якщо наступні теми ним (нею) засвоєні. Неатестація учня (учениці) за I семестр не впливає на оцінку за II семестр та річний бал, якщо програма II семестру засвоєна.

У разі неатестації учня (учениці) з навчального предмета (який оцінюється балами) за II семестр та рік для нього готується завдання на літні канікули за індивідуальною програмою, виконання якого перевіряється до початку нового навчального року. За результатами перевірки, орієнтовно до 05 вересня включно, у журналі робиться повторний запис про рішення педагогічної ради загальноосвітнього навчального закладу.

19. На кожний вид робіт із періодичного контролю, що триває не весь урок, або займає певний час на кількох уроках, чи охоплює діяльність учнів протягом певного періоду, у журналі відводиться окрема колонка з відповідним записом (наприклад «Діалог», «Зошит»).

Колонки для фіксації результатів оцінювання ведення зошитів відводять наприкінці кожного місяця (з предметів «Я у світі» і «Природознавство», у разі якщо ці зошити ведуться, – наприкінці семестрів). У 1-му класі (та у I семестрі 2-го класу за рішенням педагогічної ради) результати перевірки зошитів у журналі не фіксуються. На правій сторінці журналу одночасно із записом теми уроку зазначаються відповідні види перевірок у ті дні, коли вони проводилися.

Результати періодичного контролю, що проводиться фронтально, записують на лівій сторінці журналу під датою, а вид перевіркової роботи (аудіювання, диктант, списування, письмовий переказ, письмовий твір, мовна тема тощо) зазначають у верхній частині відповідної колонки.

Навчальна діяльність учнів, що організовується на уроці після проведення фронтальної перевірки, яка триває частину уроку (наприклад, аудіювання), не оцінюється і балами в журналі не фіксується.

У випадках, коли одну роботу оцінюють за двома критеріями, один із балів записують під датою, а інший бал поруч, в окремій колонці, без зазначення дати. Вид перевіркової роботи («списування (грамотність)» і «списування (графічні навички)») зазначають у верхній частині відповідної колонки.

Усі записи робляться у називному відмінку (наприклад: «Читання», «Діалог»). Допускається скорочення назв за правилами скорочення слів української мови, але читатися вони мають однозначно (наприклад «Усн. перек.»).

20. Бали, записані учителем у журналі, мають відповідати балам, виставленим у зошитах для контрольних робіт, що їх вчитель має зберігати до кінця навчального року. Для цих робіт ведуться окремі зошити.

21. Підсумкові контрольні роботи з навчальних предметів, що можуть проводитися відповідно до розпорядження керівника навчального закладу чи органу управління освітою під час інспектування навчального закладу, фіксуються у журналі під датою фактичного дня проведення з наступним коригуванням календарно-тематичного плану.

22. Відсутність учня (учениці) під час написання контрольної роботи (диктанту, мовної теми, письмового переказу тощо) зазначається у журналі під датою виконання роботи буквою «н». У цьому випадку оцінювання навчальних досягнень учня (учениці) за тему учитель визначає за поточними балами.

23. Тематичний бал виставляється після опрацювання програмової теми (кількох підтем однієї великої теми, кількох невеличких тем, розділу підручника). Тематичний бал записується у колонці журналу без дати з позначкою «Тема».

24. Бал за семестр виставляється у колонці журналу з позначкою «І семестр» («ІІ семестр») не пізніше ніж за 3 дні до кінця певного семестру.

25. У 4 - х класах бали, одержані учнями за державну підсумкову атестацію у формі підсумкової контрольної роботи, виставляються на правій сторінці журналу у розділі «Тема», де здійснюється запис «Державна підсумкова атестація».

26. У разі коли учень (учениця) звільнений (звільнена) від державної підсумкової атестації за рішенням педагогічної ради загальноосвітнього навчального закладу у журналі у цій колонці робиться запис «зв.».

27. Річний бал виставляється у колонці журналу з позначкою «Рік». Окрема колонка для підсумкового бала не відводиться.

28. У розділі III «Облік проведення навчальних екскурсій» учитель записує дату, зміст і кількість годин проведення навчальних екскурсій, що не передбачені навчальними програмами з певних предметів і проводяться наприкінці або упродовж навчального року.

Навчальні екскурсії з окремих предметів, передбачені календарно-тематичним планом, записуються на сторінках журналу, відведених для відповідного предмета.

29. У розділі IV «Зведений облік навчальних досягнень учнів» журналу у 1-3-му класах заповнюються рядки: «І семестр», «ІІ семестр», «Рік», у 4-му класі – 4 рядки: «І семестр», «ІІ семестр», «Рік», «Державна підсумкова атестація».

Запис про рішення педагогічної ради у журналі робиться за такою формою:

«Переведено до _____ класу (протокол від _____ № _____)»;

«Переведено до _____ класу, нагороджено Похвальним листом (протокол від _____ № _____)»;

«Дано завдання на літні канікули з _____ (назва предмета) за індивідуальною формою навчання (протокол від _____ № _____)».

У цьому випадку до 05 вересня включно робиться повторний запис про рішення педагогічної ради;

«Переведено до іншої школи (класу)» – указати назву загальноосвітнього навчального закладу (наказ від _____ № _____);

«Перебував (перебувала) на лікуванні у санаторії чи у санаторній школі (наказ по загальноосвітньому навчальному закладу від _____ № _____);

«Переведено на індивідуальну форму навчання» тощо (наказ від _____ № _____).

30. Графи розділу V «Загальні відомості про учнів» журналу заповнює класний керівник, який уносить відповідні записи у зв'язку з прибуттям або вибуттям учнів. Зміни в обліковому складі учнів у журналі фіксуються після відповідного наказу по загальноосвітньому навчальному закладу із записом «Вибув/вибула (куди?), наказ від _____ № _____».

Прізвища учнів, які прибули впродовж навчального року, записуються наприкінці списку з позначкою «Прибув/прибула з «_____» _____, наказ від _____ № _____».

31. У розділі V «Загальні відомості про учнів» номер особової справи записується через дріб, де чисельник – велика літера, а знаменник – порядковий номер запису прізвища учня (учениці) в алфавітній книзі (А/45).

Прізвища, імена та по батькові учня, батьків або осіб, які їх замінюють, записуються у відповідних колонках повністю без скорочень.

Не здійснюється запис про батьків (чи одного з них) у таких випадках:

при позбавленні батьківських прав;

у разі смерті;

якщо один із батьків не бере участі у вихованні дитини, але водночас не позбавлений батьківських прав (за згодою).

Записуються місце проживання (включає в себе постійне або тимчасове місце проживання дитини) і контактні номери телефонів батьків або осіб, які їх замінюють.

Дані про місце роботи (посаду) та трудову діяльність батьків не записуються.

Дата народження зазначається цифровим способом: число, місяць, рік народження.

32. У розділі VI «Листок здоров'я» медичний працівник загальноосвітнього навчального закладу фіксує інформацію про групу здоров'я кожного учня. Ця сторінка підписується медичним працівником загальноосвітнього навчального закладу, класним керівником і керівником загальноосвітнього навчального закладу.

33. Перший запис у розділі VII «Зведена таблиця руху учнів класу» робиться на початку вересня (орієнтовно до 05 вересня) у графі «На початок семестру (року)». Наступний запис про кількість учнів, які прибули або вибули, та про кількість учнів станом на перший день II семестру робиться у перший день навчання (у графах «Прибув/прибула», «Вибув/вибула», «На кінець I семестру» і «На початок II семестру»). Останній запис робиться в останній день навчального року.

34. У розділі VIII фіксується проведення бесід з безпеки життєдіяльності та вступного інструктажу (облік виховних заходів (у тому числі виховних годин, годин спілкування тощо) у журналі не ведеться).

35. Контроль за дотриманням вимог до ведення журналу щокварталу здійснює керівник загальноосвітнього навчального закладу та його заступник з навчально-виховної роботи.

Перевіряти ведення журналу також може особа, яка має право інспектувати загальноосвітній навчальний заклад.

Якщо до ведення журналу немає зауважень, зазначається «Журнал перевірено»; записуються дата, прізвище, ініціали та підпис особи, яка здійснювала перевірку.

Якщо до ведення журналу є зауваження, то особа, яка перевіряє, у розділі IX «Зауваження до ведення журналу» стисло фіксує зауваження та пропозиції щодо поліпшення ведення записів у журналі учителем, записує дату, прізвище та ініціали і ставить підпис.

У графі «Відмітки про виконання» вчитель щодо зауважень та пропозицій у триденний термін робить помітку «Виконано» або «Взято до відома», записує дату, своє прізвище та ініціали і ставить підпис.

36. Розподіл кількості сторінок для навчальних предметів інваріантної та варіативної складових робочого навчального плану загальноосвітнього навчального закладу (з урахуванням окремих сторінок для кожної групи при вивченні окремих предметів, якщо клас поділяється на групи) здійснює класний керівник і погоджує із заступником керівника з навчально-виховної роботи.

37. На правій сторінці розгорнутого журналу у день проведення уроку (екскурсії, контрольної, практичної роботи тощо) відповідно до календарного планування записуються дата проведення і його тема. Заздалегідь дати й тема уроку не записуються.

Після написання контрольних робіт у журналі фіксується проведення аналізу результатів контрольних робіт, повторення, узагальнення з теми з відповідним записом «Аналіз контрольної роботи», «Узагальнення (повторення) з теми» тощо.

У разі проведення бінарних уроків (два уроки поспіль з одного або різних предметів) дата і тема кожного з них записуються окремо.

У разі проведення інтегрованих уроків дата і тема кожного з них записуються на сторінці одного з навчальних предметів за вибором учителя.

Якщо заняття проводиться не у формі уроку, то у журналі вказується обрана організаційна форма (наприклад: «Екскурсія до бібліотеки»; «Проект «Зростаємо разом із книгою», «Практична робота «Висаджування квітів» тощо).

38. У графі «Завдання додому» стисло записуються зміст (сторінки підручника, номери задач тощо) і спосіб виконання завдання (вивчити напам'ять, повторити, розв'язати тощо).

Запис у відповідній графі може не робитися у випадках, коли домашнє завдання не задається.

39. У випадку відсутності вчителя педагогічний працівник, який його замінює, робить запис дати проведення уроку, теми і домашніх завдань. У графі «Завдання додому» після запису домашнього завдання записує «Заміна», своє прізвище, ініціали та засвідчує запис власним підписом.

Санітарно-гігієнічні вимоги щодо організації НВП в початкових класах

Гринчук С.О. методист РНМК

У період навчання дитини у першому класі важливе значення має успішність адаптаційного періоду. Створення сприятливого середовища для адаптації дитини до навчання забезпечуватиме їй благополучний розвиток, успішне навчання та виховання.

Вимоги щодо забезпечення належних умов для навчання і виховання першокласників встановлено Державними санітарними правилами і нормами влаштування, утримання загальноосвітніх навчальних закладів та організації навчально-виховного процесу (ДСанПіН 5.5.2.008-01).

Для учнів 1-го класу має приділятися особлива увага щодо:

організації умов для гарячого харчування;

облаштування кімнат для денного відпочинку (сну) в групі продовженого дня, сформованій з учнів першого класу, тривалістю не менше як 1 година 30хвилин.

Для організації денного відпочинку адміністрація загальноосвітнього навчального закладу облаштовує відповідне приміщення з додержанням вимог законодавства щодо охорони праці, санітарно-гігієнічних правил та норм:

- ✚ приміщення для організації рухливих ігор, щонайменше одного на паралель
- ✚ класів, з необхідним обладнанням, у тому числі, килими
- ✚ на підлогу, столи невеликих розмірів для проведення настільних ігор, стенди для
- ✚ змінних виставок дитячих робіт тощо;
- ✚ обладнання відокремлених туалетних кімнат;
- ✚ обладнання відокремлених гардеробів з обов'язковим відділенням секцій для кожного класу тощо (лист МОН України від 10.12.2004. №1/9-633).

Учні 1-го класу навчаються лише у першу зміну. Класна кімната розташована на I поверсі.

Тривалість уроків – 35 хвилин, перерв – не менше 15 хвилин, великої перерви – не менше 30 хвилин. На 10-й та 20-й хвилині уроку проводиться фізкультхвилинка, яка складається з динамічних, дихальних вправ, вправ для збереження зору, пальчикової гімнастики тощо. Під час навчання в 1-ому класі домінуючими мають бути ігрові форми діяльності. Прийоми та методи роботи з дітьми мають забезпечувати різноманітну активну практичну діяльність кожного учня.

Домашні завдання в першому класі не задаються. Навчальні досягнення учнів 1-го класу оцінюються вербально. У класних журналах та зошитах оцінки в балах не виставляються. Недоцільним є використання будь-яких умовних позначень для оцінювання.

Не оцінюються темп роботи учня, його особисті та індивідуальні психічні процеси, зокрема пам'ять, увага, сприймання тощо. Розвантажувальний день – четвер.

Навчальне навантаження на дітей протягом перших двох тижнів обмежується трьома уроками на день (Лист МОН України від 02.07.2007 № 1/9-407 "Про організацію навчально-виховного процесу у першому класі").

З метою уникнення перевантаження та забезпечення адаптації учнів 1 класу до шкільного навчання протягом першого місяця проводиться щоденно один з уроків на свіжому повітрі або в іншій позаурочній формі. Протягом вересня – жовтня учитель може планувати проведення окремих навчальних занять у формі уроків-екскурсій,

уроків імпровізацій, уроків-ігор, уроків-театралізацій тощо. У класному журналі доцільно вказувати форму проведення уроків, якщо вони проводяться не в класно-урочній формі.

Приймання дітей до 1-го класу загальноосвітніх навчальних закладів здійснюється на безконкурсній основі відповідно до наказу Міністерства від 07.04.2005 р. № 204. Неприпустимим є проведення іспитів, тестування, співбесід з метою перевірки знань дитини. Конкурсне приймання до 1-го класу відбувається лише у випадку, коли дитина вступає до спеціалізованої школи (школи-інтернату) з поглибленим вивченням предметів. Процес приймання дитини проводить учитель початкових класів та психолог у формі співбесіди, що триває не більше 30 хвилин, у присутності батьків або осіб, що їх замінюють. Не дозволяється перевіряти вміння читати, писати, рахувати тощо, співбесіда має містити спеціальні діагностичні завдання для перевірки рівня загального розвитку дитини, її функціональної готовності до систематичного навчання та здатності до вивчення навчальних предметів відповідно до спеціалізації закладу.

Для зарахування дитини до 1-го класу батькам чи особам, які їх замінюють, слід подати:

- заяву на ім'я директора;
- копію свідоцтва про народження дитини;
- медичну картку встановленого зразка.

Після зарахування дитини до 1 класу шкільний психолог та вчитель вивчають її індивідуальні особливості з метою найефективнішого впливу на всебічний розвиток та виховання особистості у процесі навчання.

Групи продовженого дня рекомендується комплектувати за принципом «клас-група» або на базі паралельних класів. Для першокласників, які відвідують групу продовженого дня, необхідно організовувати щоденний 1,5-годинний денний відпочинок, а також не менше 1,5-годинної прогулянки на свіжому повітрі (Постанова Кабінету Міністрів України від 5 жовтня 2009 р. № 1.121 «Про затвердження Положення про групу продовженого дня загальноосвітнього навчального закладу»).

Навчальний план для учнів 1-го класу розрахований на 5-денний робочий тиждень, навчання першокласників здійснюється за семестровою структурою.

Відповідно до вимог «Державних санітарних правил і норм улаштування, утримання загальноосвітніх навчальних закладів та організації навчально-виховного процесу», затверджених постановою Головного державного лікаря України від 14.08.2001 р. № 63 та погоджених листом Міністерства освіти і науки України від 05.07.2001 р. № 1/12-1459, на 15й хвилині кожного з уроків обов'язково проводиться фізкультурна хвилинка, що складається з динамічних, дихальних вправ, вправ для збереження зору, пальчикової гімнастики тощо.

Медичне обслуговування учнів 1-го класу здійснюється медичним працівником загальноосвітнього навчального закладу та закладу охорони здоров'я в установленому порядку. Медична допомога майбутнім першокласникам має відповідати сучасним вимогам.

Слід забезпечити належну увагу ефективній просвітницькій роботі з сім'єю щодо виховання здорової дитини, профілактики захворювань та їх ускладнень.